

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona
Egy hónap 2 korona

VIDÉKEN:
Egy évre 25 korona
Egy hónap 2 k 40 f

HÍRDETÉSEK
- minden sorra 20 fillér
- minden sorra 20 fillér
- minden sorra 20 fillér

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 227

KIADÓHIVATAL
Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 121.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, január 15.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Aradtól Óbudáig.
- Az örök Björnson.
- Kossuth Ferenc és a néppárt.
- A párisi szücs.
- A motorközlekedés ellen.
- Bohémiából.
- A házasságyrevizió.
- Szélfamos orvos.
- A szociálizmus a hadseregben.
- Csak egy kis lány van a világon . . .
- Leégett színház.
- Arad afférje.
- Gretchen, Gretchen az akarok lenni.
- Tárca: Mese. Irta: Bardócz Margit.

Aradtól Óbudáig.

Arad, január 14

Választások, szavaztharcok emléke nem foszlik olyan hamar szét, mint az egyéb eseményeké. A multkor valamelyik utcasarkon hunyorgott felém egy plakát, amelyen Kossuth Ferenc, a függetlenségi és negyvennyolcas párt elnöke, mint a leghivatalosabb jelöltet ajánlotta az aradiaknak Komjáthy Bélát. Színe már nem volt a boldogtalan falragasznak, de a szövegének nyomtatott betűi megállták a második tél havát. Vasárnap egy tanyabeli oláh lakodalom kocsijain, a póznára zsinegelt keszkenők között, járt a szélben egy Komjáthy-zászló. A lakodalmasok bizonyára már nem gondoltak Komjáthy Bélára, akinek javára a mult nyáron ezt a lobogót a tanyára küldték. De lágzíhoz való parádénak egészen jó az a zászló. S az ifjuság, amikor estén-

ként a tanoncoktatás termékeny óráit elhagyja s tömör falankszban ront a korzónak gyanutlanul járó hölgyeire, ritkán mulasztja el, hogy erre a harci dalra gyujtson: *Nem kell nekünk Komjáthy, csak a demokratapárti . . .*

Amikor az emlékek ilyen friss állapotban konzerválódtak, nincs csodálni való rajta, hogy az aradiak szeme — a Komjáthystaké — egyformán, és a nem Komjáthystaké az óbudai választás felé fordul. Ottan, nem kisebb ur, mint Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter, éneklé a „Nem kell nekünk Komjáthy . . .“ kezdetű dalt. (Természetesen, nem ugyanazzal a befejezéssel, ahogy azt Aradon harsogták.) S ott a plakátok nem Komjáthy Bélát szegeztek az igazhitű negyvennyolcasok elé, mint a hivatalos páncéllal védett jelöltet, hanem Botzenhardt Jánost, — a Botzenhardtok közül bizonyára az elsőt, akiben a politikai nagyratermettség felfedezhető volt. S ott Komjáthy, alig másfél éve még Aradon a hivatalos jelölt, a hazának sötét ellensége, akinek fölleptét a titkos és sötét erők működésének gyalázzák.

Bennünket aradiakat az az egy tény kap meg: hogy aki másfél esztendő előtt Aradon az országos párt hivatalos jelöltje volt, akinek érdekében Kossuth Ferenc az összes kéznél levő országgyűlési képviselőket mozgósította, — az ellen most ugyanaz a párt állít hivatalos jelöltet s kinek érdekében magát Apponyit küldi a szakadó gátra. Nemcsak a kabala szempontjából érdekes ez. Hogy tudniillik Kom-

játhy, akinek a hivatalos jelöltség pechet hozott, most több szerencsével fog e járni a hivatalos jelöltség nyüge nélkül. Hanem egyéb, érdekesebb nézőpontokból is.

Föl kell tennünk, hogy az egyforma politikai párton levő képviselő jelöltek közül az áll legközelebb a kormány programjához, amelyiket a kormány hivatalos jelöltnek hirdet. Másfél esztendő előtt Komjáthy ilyen volt, — most azonban nem az. Hát az a kérdés, hogy a kettő közül melyik változtatta a régi helyét, az előbbeni pozícióját: Komjáthy, vagy a nemzeti kormány? Az ilyen kérdések megoldása igen sok bajjal jár, a boldogult Galilei óta, akit majd lenyakoztak, amiért a napot meggyanusította azzal, hogy egy helyben áll, a földet, hogy körülötte keringőzik, holott mindakét égitest az ideig egész más hizemben volt. Vajjon itt, az adott esetben Komjáthy pipázott egy helyben s a kormány fordult meg körülötte, vagy pedig a kormány maradt ugyanabban a helyzetben, amelyben, Bécsből hazajövet, a kibontakozást köszöntő nép virágosói érték, — és Komjáthy himbálta át potrohát a kormány ellenségeihez, akik az új politikai biblia szerint, egyben a nemzet ellenségei is?

Szerencsére ennek a kérdésnek megoldásához semmiféle nagy kaliberű Galilei nem kívántatik. Maga a kormány se meri állítani, hogy az elvszilárdság gödreiben maradt volna. Nem is egyszer; ötször-hatszor megfordult a kormány Komjáthy Béla, Mocsáry Lajos, a boldogult Irányi Dániel és ezekkel együtt a régi negyven-

Mese.

Irta: Bardócz Margit.

Hol, hol nem, valahol messze élt egyszer egy gazdag ur, akinek az volt egyetlen vágya, hogy neve és gazdagságának híre elülje az évszereket is.

Ezért, éjjel nappal azon törte a fejét, mit tegyen, mit alkosson, ami örökké tartson, amire az emberek örökké csodálkozva nézzenek, ami örökké hirdesse alkotója nevét, fényét és gazdagságát.

Sokáig gondolkozott rajta, de egyik tervével se volt megelégedve.

Egyszer aztán eszébe jutott, hogy egy pompás palotát épít, márvány falakkal, vort arany kapukkal, amilyent még senki se épített.

Ez talán csak örökké megmarad! A márványfalak szembe fogják kacagni a századokat, az aranykapuk a rozedát; minden kis szeg az eredeti fényével fog csillogni az ezredik év után is, és az emberek, az irigy gazdagok és a dolyfős szegények még akkor is csodájára fognak járni a pompás alkotmánynak, és emlegetni fogják nevét.

A palota hamarosan elkészült.

Fehér és fekete márványfalait, sulyos drága kövekkel kirakott aranykapuit messze földről eljötték megbámulni az emberek és a gazdag ur hízott a büszkeségtől.

A nagyszerű épület híre lassankint az egész országban elterjedt. Eljutott a király udvaráig is. A csodálkozás moraja felébresztette a király kíváncsiságát. Legkegyelmesebben kijelentette, hogy ő maga is megnézné az öröknek ígérkező remekművet.

És a gazdag urnak megadatott az a szerencse, hogy legmagasabb földi urát láthatta vendégül. Szinte belebolondult az örömbe és büszkeségbe.

Mikor a király megérkezett, s az udvar óriási néptömeg kíséretében bevonult a palota udvarába, — az egyik aranykapu előtt egy barna férfi álldogált. Vándornak látszott, bár kezében nem botot, hanem lantot tartott. Csak egy egyszerű kis lantot.

De az emberek, akik még nem láttak ehhez hasonló szerszámot, melléje álltak és megkérdezték, hogy mi az?

- Lant. Felelte az idegen.
- Mire való?
- Éneket kísérek vele.
- Kinek az énekét?
- A magamét.
- Ki vagy te?
- Költő vagyok — felelte mosolyogva a férfi.

Ekkor a fényes udvari kíséret megállt, s a felséges ur lezálit lováról.

Mindenki köréje tolongott.

A költő is belekeveredett a tömegbe.

Mivel utatta őt a folytonos magasztalás és huzalás, amivel a palotát és urát elhalmazták, a saját multságára elkezdett dalolgatni.

Eleinte csak halkán, alig érintve lantjának huzalt, később mind csengőbbben, forróbban, míg végre gyönyörű éneke az egész levegőt beöltötte. Nem is vette észre, hogy az emberek lassankint feléje fordultak, s néhány perc múlva ezernyi szempár csügg ajakán, rajongó bámulattal.

A gazdag ur, aki palotájának ezüst lépcsőjén fogadta a királyt, észrevette az emberek áhitatos figyelmét s amint jobban odanézett, a költőt is megpillantotta, aki a tömeg közepén csak tovább énekelt.

Csoda szép hangja egyszerre a királyhoz is eljutott.

— Mi az? — Ki énekel itt olyan gyönyörűen? — kérdezte a király.

A gazdag ur megdöbbsent.

A király is?!

Az is ezt csodálja? Hát — oh, hát akkor ki dicséri az ő palotáját?! Ki? Minden magasztalást az a nyomorult énekes nyer el? A népet is, az urakét is?!

Egyszerre elfutotta az irigység.

Sarga lett mint a citrom és dühében öklöbe szorította kezét. Hirtelen odaintette az

nyolcas program körül. A mikor a delegációba belémet, a mikor a kiegyezést megkötötte, a mikor a kvótaemeléssel belement; a mikor . . . de talán nem szükséges a közelmúltnak egész politikai krónikáját ismételnem, amely nem áll egyébből, mint a függetlenségi-párt elveinek szakadatlan fölprózásából, a régi program körül való szüntelen forgolódásból. Ilyen örületes körforgásban a kormányt és a többséget csak az tudja hiven követni, aki a vak hűség és engedelmesség láncával kapcsolta magát hozzá; a ki kívülről nézte, annak lehetetlen is volt. Komjáthy egy helyben maradt s így természetes, hogy a kormány ma roppant távol állónak érzi magát tőle, sokkal távolabb, mint Botzenhardt Jánostól, aki egészen új, puha és a kormány tetszése szerint idomítható politikai egyéniség. És természetes, hogy Komjáthy, aki érzi, hogy az egy helyben maradt elveinek a parlamentben is érvényt kell szerezni, annyira kellemetlen a kormánynak.

Ez a története a nagy változásnak, a mely Aradtól Óbudáig Komjáthy Bélával és a Kossuth-kormánnyal megesezt. Rövid távolság s aránylag nem is hosszú idő, hiszen politikai rendszer se változott azóta. Mégis, hol van az aradi hivatalos jelölt s hol van az óbudai kormány!

Az örök Björnson.

Aggkori elmeengeneség.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 14.

A magyarországi romanság legtekintélyesebb lapja, a *Tribuna* megvizsgálásából *Robescu* Pomplius másod ízben interjúolta meg Rómában a magyar nemzet nagy lecsapódóját, *Björnson* t. aki, sajnos, ismét érdekes adatokkal szolgált az — orvosoknak. Az északi szellemóriásnak már elgyengültek a szemei s elvesztette az éleslátását s azért olyan következtetéseket s kijelentéseket követ el, hogy ha nem érne minden kultúremberben még a világ hírlí költő iránti tisztelet, nem is lenne érdemes nyilatkozataival egyáltalában foglalkozni. Az aggkorral vele jár a meggondolatlan bőbeszédűség és ez a betegség az olyan szellem-

óriásokat sem kerül el, mint *Björnson*. Szemmel, amelyek pedig oly élesen és tisztán, de különösen mélyen látták még néhány éve is az igazságot: elhomályosultak s agyában a benyomások valóságos fantazmagóriákká dolgozódnak fel.

A *Tribuna* római tudósítója ez alkalommal inkább informálta, mint kérdezte *Björnson* t. *Robescu* felmutatta neki a *Tribuna* két cikkét, melyek azt a címet viselik, hogy „*Calvarul*” (Kálvária). Ilyen gyűjtőcím alá foglalja tudnivalik a *Tribuna* azokat a büntetéseket, melyeket nemzetiségi ügyekben bíróság és közigazgatási hatóságok román ajkú polgároknak kiszabnak.

A *Calvarul II.* című cikkben felsorolt büntetések összege 10 évi szabadságvesztés.

Az interjú elmondja, hogy *Björnson* mind ezeket csodálkozással és megbotránkozással vette tudomásul, összecsapta kezét s így kiáltott fel:

— Oh, oh! Kolosszák is, valóban kolosszák is!

Elmondotta a román újságíró, hogy többeket azért ítéltek el, mert román nótákat énekeltek.

Ugyanazok a színelőadások és ugyanazok a méltatlankodó felkiáltások a *mester* részéről.

A beszélgetés ezután a magyarországi általános nemzetiségi politikára terelődött.

Majd pedig, mint a *Tribuna* levelezője megjegyzi, prófétai ihlettel jelentette ki a következőket:

— Nézze, itt van egy tanulmányom, amely a Münchenben megjelenő „*März*” című folyóiratban fog megjelenni. „*Ausztria jövője*” címmel.

Ebben a tanulmányban azt fejtegetem, hogy „*Ausztria-Magyarország rövid időn belül oda fog kerülni, ahol 1867. előtt volt. A hivatalos nyelv a német lesz, amely mellett minden nemzetiség szabadon használhatja a maga nyelvét. Ugy lesz, mint Németországban van. Elkövetkezik az összes nemzetiségek konföderációja egy uralkodó alatt.*”

A fantázia ilyen merész és gyermekded játéka olyan megdöbbentő hatású volt, hogy maga *Robescu* jelentette ki az agg költő előtt, hogy: ez a jelenben nem történhet meg.

— A jelenben nem, — szólott *Björnson* — de ez a — jövő! Egyáltalában a nemzetiségek igazsága közeledik. Ennek jelét látom Sebilin-

ger reichsráti képviselő beszédében, melyet én olasz fordításban olvastam.

Björnson ezzel arra a sületlen indítványra cözött, melylyel *Schillinger* csak a *Lueger*éknél talált tetszésre s melylyel arra akarta rávenni az osztrák kormányt, hogy a cserrovi esetből kifolyólag intézkedjék a magyar kormánynál, hogy ilyesmi többé elő ne forduljon s amelyet *Beck* báró osztrák miniszterelnök erőlyesen visszautasított a Reichsrat helyeslése mellett.

Ime, ilyenek *Björnson* politikai tudásának forrásai. Milyenek lehetnek az ezektől folyó következtetések? Olyanok, mint az idézett tanulmány fejtegetésel.

Ezután ismét a román kérdéstről beszélt az öreg ur, amelyről éppen olyan felületességeket mondott, mint a magyarról.

Kossuth Ferenc és a néppárt.

Háboru egy karcolat miatt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 14.

Néhány nap óta a néppárti sajtó heves támadásokkal illeti a függetlenségi pártot és *Kossuth* Ferencet.

Legutóbbi számában az *Alkotmány* *Kossuth* Ferenc személyét gúnyolta ki. Tréfaképen megírta, mintha egyik munkatársa meglátogatta volna a beteg *Kossuth* t, a kin „négy önműködő pávatoll végezte a hűtés és hődolgot elengedhetetlen munkáját.” Astán így ír:

Mikor meglátott a vezér, először leszedte ábrázatáról az üdeségnek okából odafektetett félvörös angol roszbifszéletet, majd bal lábának egy kecses bár, de határozott mozdulatával közelebb intett.

S szóltam ekképen:

— Nagyméltóságod évekkel ezelőtt *Cegléd*en ígert magyar vezényszót, *Kecskeméten* önálló hadsereget, *Debrecenben* nemzeti bankot, *Kutyabagason* leszállított kvótát, *Szilasháson* általános válaszó jogot. Azonkívül belgerte a félegyházi bírónak a koronás érdemkeresztet, a tükkeszentgyörgyi tanítónak az egyetemi katedrát s a szadagorai csodarábbinak a nagyváradi püspökséget. Mármost legközelebb, ha kimegy, előállnak az ígéretnél adonosok. Mit mond majd nagyméltóságod?

Erre a támadásra persze nem maradt adós a függetlenségi sajtó. A negyvennyolcas párt hivatalos lapja így fejegeti meg ma a néppártot:

udvarmesterét és megparancsolta, hogy az énekest rögtön dobják ki az udvarból.

Igy aztán a szegény dalnok az u'cára került és a nép, amely nem mert szembeállni a hatalom akaratával, egy kicsit morogva, de végre mégis megnyugodva fordult a pompás palota felé, melyet nem lehetett eléggé csodálni; a király pedig kellestlenül bár, de elhítte, hogy a lantos — mialatt az udvarmestert érte küldték, hogy ő felsége elé vezessék, — nyomtalanul odább állt.

A hatalm s, gazdag ur pedig ismét elégedetten hallgatta fényének dicsőítését, s gögös mosolylyal szemlélte a király bámuló szemét, ki nem tudott betelni a pompás palota nézésével.

Azt hítte, teljes diadalt aratott.

De odakint, az elszéledő sokaság között lassankint megcsendült az idegen lantos dalának egy-egy akkordja.

Lassan, próbálkozva dalolgattak. Egyiknek ez a reas lopja magát a szívébe, másiknak az az. De valamennyi benne hallotta csengeni a levegőben.

Egyszer aztán a sok töredékből összeállították az egészet és a csendes nyári estén úgy tértek haza, ajkukon a dallal, szívükben a dal varázsával.

Elmult az idő, öregek lettek, meg is haltek mind a ketten: a gazdag ur is, a költő is.

És ellett egy évezred is és a sírjuk fölött emelt mauzoleumot is régen porrá morzsolta az idő.

De odaát a tulvilágon a lelkük tovább élt és történt, hogy az Isten akaratára ott is össze hozta őket.

Rögtön felismerték egymást.

A gazdag ur lelke megábrította a másikat.

— Ugy tetszik, mi már találkoztunk egyszer?

— Én is azt hiszem.

— De hol?

— Talán a Földön.

— Igazad van. Te valami kóbor lantos voltál?

— Az.

— És én . . .

— Te gazdag főúr.

— Az! — mondta a gazdag ur lelke még mindig gögösen. — Az a főúr, akit mindenki bámul, mert olyan palotát épített, mint a mi lyent még senki más a Földön.

— Tudom.

— Hát emlékszel rám?! — kérdezte kevély leereszkedéssel a másik. — Ugyebár remek mű volt? Nem csoda, ha ma is csodájára járnak!

— Honnan tudod ezt?

— Tudom. Azt nem dönthette meg sem

az idő, sem az emberek! Oly erős volt, hogy ma is állna kelet! És ha áll, lehetetlen, hogy ne járjanak csodájára, mint hajdan.

A költő hallgatott.

— Nem hiszed? — kérdezte sárgódóttan a másik.

— Várj csak. Előbb megkérdezlek. Miből építetted, mit tettél bele?

— Marványból, aranyból, ezüstből; minden vagyonomat, minden hatalmammat beleépítettem.

A költő nem felelt mindjárt. Csak később kérdezte:

— Egyebet nem?

— Mit? Mit? Ami aranyom, ami ezüstöm, ami drágakövem volt, azt mind odahordtam. Más, — más nem kellett hozzá.

— Akkor, már régen megsemmisült!

— Mit?! — kiáltott fel a másik és reszketett a dühtől. — Ez! mered állítani?! Kövess! Az Ur meg fogja engedni, hogy lepilantsunk a Földre. É: akkor meg fogom neked mutatni, hogy örökéletű az én alkotásom!

Eimentek Az Isten elé és mert az Isten meghallgatta kérésüket, nonsokára lepillantottak régi lakhelyükre, a Földre.

De mekkora volt meglepetése, a gögös, gazdag ur lelkének, mikor kastélyának még csak romjait se találta meg.

Egész város épült óriási birtokának helyén, s az emberek is egészen mások voltak,

— Vakmerőségük odáig terjed, hogy izléstelen kifigurázás tárgyává teszik a függetlenségi párt vezérét, Kossuth Ferencet. Az „Alkotmány” vasárnapi számában helyt adott valami *feneketlen butaságnak*, amely kifigurázza Kossuth Ferencet, aki most beteg és betegségében, fizikai fájdalmai közt is *csodás oltadással dolgozik az ország érdekében*. Azt a Kossuth Ferencet, aki *se a néppárti nak, se a néppárt lapjának nem vétett*, mert hiven és becsületesen állja a koalíció kötését. Kossuth Ferenc sokkal magasabban áll, mint államférfi és sokkal mélyebben van bevéve az egyéniségéhez való szeretet és tisztelőt a magyar nép lelkébe, semhogy őt magát elérhessék az *izléstelen, buta viccelődések*; de a függetlenségi párt az, amely magára nézve veszi *bántalomnak* azt, ha vezérét bántalmazták. *Ezt jegyezze meg magának az „Alkotmány”.*

De Zichy Aladár gróf is szükségesnek látja, hogy a minisztériumát ért támadásról nyilatkozzék:

Ezt mondotta ő felsége személye körüli minisztere:

— Humorisztikus cikk lévén, természetes, hogy az író az egyes epizódokat nem akarhatta *valóságoknak* venni, amint hogy én sem tartom azoknak. S ha a cikk tenorja az én izlésemnek nem is felel meg, azt hiszem, hogy a cikkből, éppen tréfás jellege miatt, nem lehet *politikai ügyet csinálni*. Kossuth mindnyájunk által *tisztelet személyét bizonyára* senki sem akarta pellengére utasítani.

Ma az affér ezen a ponton áll; de alkalmasint folytatása is lesz.

A motorközlekedés ellen

Az elfogult minisztérium.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 14.

A kereskedelmi kormány főhivatalos közműnikében adja mindenkinek tudtára a mai napon, hogy nem követi az *arad-hegyaljai* motorvasut példáját, ezentul nem vezeti be az ugynevezett „Kisvasutak”-on a *motoros üzemet*, hanem továbbra is a *kis lokomotivokkal* kísérletezik.

A kormány főhivatalos híradása így szól:

„Hieronymi Károly kereskedelemügyi minisztersége alatt valóságos motordüh fogta el a kereskedelemügyi minisztériumot és az

mint hajdan. Az idő, a hátoruk széjjel szedték remek palotáját s az új építmények nem csak helyét foglalták el, de az új emberek még csak említést se tettek a hajdani remekműről.

A gazdag ur szelleme hiába lopódzott be a könyvtárak irásai közé, hiába kutatta át a százados könyvek lapjait, még a legrégebb pergamenek se tudtak róla.

... De bent a városban és kint a környéken, a mező munkásai, itt-ott, édes, csengő dalba fogtak, mire a főúr lelke megrendült.

— Ezt már hallottam egyszer.

A költő rábólintott.

— A te dalod?

— Az.

— A te hitvány dalod! tört ki szelvedé lyesen a gazdag ember lelke.

A költő mosolygott.

— És az enyém, az erős, a szilárd, megsemmisült! Még egy nyomorult dal is tullelt!

A költő nem felelt, csak lemutatott az éneklő emberekre.

A gazdag ember lelkét elfogta a kétségbeesés.

— Mit tettél! Mondd mit tettél, hogy a tied tullelt az évszázadokat is, míg az én hatalmas, fényes palotámról senki se tud már? Hogy csináltad? Mit tettél?!

— Semmit, — mondta mosolyogva a költő — csak a lelkem egy darabkáját loptam bele. És a lélek, — az halhatatlan.

Államvasutak Igazgatóságát. Az akkori kormányzat minden hatalmát és befolyását arra használta föl, hogy az ország helyi érdekű vasutait és tervezett kisvasutait motorokkal boldogítsa. Egy csomó vicinális vasut be is vezette a motorokat. Többféle motorrendszert vezettek be, amelyekről azonban nem tudták megállapítani a minisztérium szakértői, hogy melyik a rossz és melyik a jó. Így történt aztán az, hogy több vasut olyan motorokat vezetett be, melyek rövidesen használhatatlanoknak bizonyultak. *Igy az arad-hegyaljai motorvasut a sok száz ezer korondért beszerzett motorokat kénytelen volt félrelökni, mert nem tudta őket használni. Valóságos katasztrófabá kergette ezt a társaságot az egyenprotegált motorüzem.* A sok haszontalan és hiábavaló kísérletezést ugyilászik megelőzte az Államvasutak Igazgatósága is, mert tekintettel a motorüzemmel a Mávnál tett kedvezőtlen eredményekre, ez üzemek újabb vasutvonalakon való bevezetését mindaddig, míg az ez üzemmel végzett kísérletek kedvezőbb eredményekhez nem vezetnek, be-szüntették.

Eltételezve attól, hogy a kereskedelmi minisztériumban minden lehető alkalommal szivesen ütnek egyet *Hieronymí* volt kereskedelmi miniszteren, ez a híradás aradi szakkörökben kínos feltűnést keltett.

Tudósítónknak alkalma volt ebben az ügyben ma egy országosan ismert szaktekintéllyel, az Acsev egyik vezető férfival beszélgetni, aki rendkívül érdekesen világitotta meg a motorüzemmel szemben elfoglalt kormányálláspontot és reámutatott azokra az okokra is, melyeknek következtében az *arad-hegyaljai* vasutnál a motoros üzem körül bajok támadtak.

Tény az, — mondotta tudósítónknak a szakférfiu — hogy egy *Szterényi* József államtitkár mint a M. Á. V. igazgatósága abban a meggyőződésben élnek, hogy a motorok nem váltották be a hozzájuk fűzött reményt. *Szterényi* ennek a felfogásának 1907. április 27-ikén, az államvasutaknál szükséges beruházások költségeiről szóló törvényjavaslat benyújtása alkalmával kifejezést is adott.

Az államtitkár állásfoglalása folytán a Magyar mérnök és építész egyesület hetekig tartó alapos vitákban fejtegette azt a kérdést, vajjon a kis lokomotívot a motortípusok mai állása mellett nem volna-e célszerűbb motorokkal helyettesíteni. Az egyesület a vita után egy szakbizottságot küldött ki, melynek tagjai *Tolnay* Kornél máv. üzlelvezető, *Sztréher* felügyelő, *Kain* Albert felügyelő, *Hieronymí* Károly v. b. t. t., *Zielinszky* Szilárd dr. mérnök, *Mandl* Gyula építkezési vállalkozó és *Sármesey* Endre, az Acsev. helyettes igazgatója voltak. Ez a bizottság egy memorandumot dolgozott ki, amelyet december 30-ikán juttatott el a mérnök egyesület a kereskedelmi miniszterhez. A memorandumban azt kéri az egyesület a minisztériumtól, hogy miután a motorüzem az *Acsevnél* és más magánüzemben lévő vasutnál minden kétséget kizárólag bevált, az egyesület legmélyebben ajánlja a miniszternek, hogy *tekintet nélkül az időközben elrendelt kismozdonyokkal végzendő kísérletek eredményére a M. Á. V. mellékvonalain is fejlessze a motor-üzemet.*

Erre a memorandumra akar a fenti közműniké feleletül szolgálni. Ezzel akar kitérni azoknak a súlyos okok igazságának az elismerése elől, amelyekkel az emlékirat kimutatja, hogy miért járt a motorüzem eredménynyel az *Acsevnél* s miért meddő a M. Á. V.-nál.

Tudomásul kellene vennie a miniszternek ugyanis azt, hogy az Acsev ért ahhoz, miként kell olcsó vonatforgalmat létesíteni, melynek

költségeit az utasok számának a jobb vonatösszekötések folytán beálló növekedése és ezzel a személyforgalomból eredő nagyobb bevételek fedezik. A M. Á. V. ezt az elvet nem akarja a kis vonalakon érvényesíteni.

Az Arad csanádi egyesült vasutakon a személyforgalom 1897-től 1901-ig stagnált; a következő öt esztendőben: 1902-től 1906-ig a motorforgalom bevezetésével elért vonatszaporítások és azzal karöltve a személyszállítási díjak apasztása folytán rohamosan emelkedett.

Az 1902-ik évben az aradi és csanádi egyesült vasutakon naponta 24 személyszállító vonat közlekedett; míg ma 70 vonat közlekedik.

1902-ben az aradi és csanádi egyesült vasutakon a teljesítmény 706,829 személyvonatkilométer volt, az 1907-iki menetrend szerint ezen teljesítmény 2,000,000 személyvonatkilométerre fokozódott.

Az arad-csanádi egyesült vasutak által érintett vidék községeknek lakossága 362,530 lélekre tehető. E lakosok mindenike az 1902. évben 2-9 utazást tett; 1906-ban már minden lakosra 6-1 utazás esik.

A nagy forgalom természetesen a M. Á. V. nál is olcsóvá tenné a motorforgalmat.

Ezeket a motoros üzemről általában. Tudósítónk ama kérdésére, hogy vajjon az *arad-hegyaljai* vasutnál a motorosüzem bevált-e, azt felelte a kiváló szakférfiu, hogy bizony *ott bajok vannak.*

— *Mi az oka ennek?* kérdezte tudósítónk.

— A baj oka nem a motorokban van, hanem abban, hogy a *pálya rossz s a motorkocsik ehhez a pályához nehezek.* Mig például az *Acsev* nek motorjal 16 tonnásak, addig a keskenyvágányu arad hegyaljai vasut motorjal 2 tonnásak. A mellékkocsik az *Acsevnél* 6 tonnásak, az *arad hegyaljainál* 16 tonnásak.

A pálya emelkedése is hibás. Az *Acsevnél* hat per mill, az *arad-hegyaljainál* harminckettő per mill.

Ezekre a hibákra, jegyezte meg a szakférfiu, tudomásom szerint már a tervezésnél *Sármesey* Endre, az *Acsev.* helyettes igazgatója két ízben figyelmeztette az arad-hegyaljai vasut végrehajtó bizottságát.

Szélhámos orvos.

A tüdővész elleni szérum.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 14.

Néhány héttel ezelőtt a budapesti napilapokban hasábos cikkek jelentek meg *Wettenstein* József dr.-ról, mint a tüdővész elleni szérum feltalálójáról. A fővárosi rendőrséghez ma *Wettenstein* dr. ellen egy feltűnést keltő feljelentés érkezett, amely szédelgéssel és csalással vádolja a szérum feltalálóját.

Bud pesti tudósítónk jelenti:

Wettenstein dr. nemrégiben még Kolozsvárott volt orvos, ahol *Purjesz* tanár mellett mint asszisztens működött. Egyszerre azt híresztelte magáról, hogy tizennégy esztendő kísérletezés után sikerült neki a tüdővész szérumát felfedeznie. Előbb állatokon, főleg nyulakon próbálta ki a szer hatását, amelynek eredménye az volt, hogy a szérum megölte a tüdővész bacillusait. Azután embereket oltott be s az üdvös hatás itt sem maradt el.

Az orvos nagyhangú kijelentéssel az egész országban szenzációt keltettek. A kolozsvári egyetem orvostudományi kara több ízben fel-szólította *Wettenstein* drt, hogy tartson előadást találmányáról, de ez nem volt erre haj-

landó, mert félt, hogy titkának nyomára jönnék.

Az ősz folyamán az orvos Budapesre jött és társat keresett vállalkozásának finanszírozásához. Először a Kochmeister Frigyes utóda cég tulajdonosait kereste fel, akik gyógyszerek és gyógyhatású növények nagybani árusításával foglalkoznak. A cég hajlandó volt vele alkuba bocsátkozni, de mert Wettenstein dr. nem árulta el, hogy miből készíti a szérumot, megszakították vele a tárgyalást. Az orvos ezután megismerkedett Pesti Alfréd fővárosi nyomdatulajdonossal és könyvkiadóval, aki vállalkozó szellemű ember és belement abba, hogy társ lesz a találmány üzleti értékesítéséhez. Szerződésre lépett Wettensteinnel, amely szerint ő azonnal fizet az orvosnak ezeröttszáz koronát, továbbá hat hónapon át havonként ezer koronát, míg a budapesti, bécsi és a külföldi szabadalmi hivatalok végzése meg nem érkezik. Pesti Alfréd azonkívül vegyszergyárat is létesít, amely az oltóanyagot szolgáltatja.

Wettenstein dr. a társától kapott pénzen fényes lakást és rendelő-intézetet rendezett be a Szabolcs utca 5. számú házban, ugyanott, a hol előtte Wekerle Sándor miniszterelnök lakott. Az orvos jól értett a reklámhoz és terjedelmes közleményeket helyezett el egyes lapokban új tanulmányáról és annak csodás hatásáról. A reklámnak meg is volt az eredménye, mert a rendelőintézet váróterme nap nap után zsúfolva volt gyógyulást kereső tüdőbajjásokkal. Volt olyan nap, amikor száz beteg kereste fel a csodadoktort; a betegek elragadtatással nyilatkoztak a gyógykezelésről és a szérum hatásáról, úgy, hogy a többi orvosok, akik semmi közelebbit nem tudtak a szérum mibenlétéről, maguk is dilemmába estek és sokan ajánlották is a betegeknek, hogy keressék fel Wettenstein dr. intézetét.

A hatás titka abban állott, hogy Wettenstein dr. kitűnően értett betegkezelés módjához. Ő nem a rendes orvosi szokás szerint járt el, amely szerint a súlyos beteget kiméletes bínásmódban részesítik és azzal vigasztalják, hogy csak muló baja van. Wettenstein éppen ellenkezőleg, a legkönnyebb természetű bajban szenvedőknek is azt mondta, hogy a betegség nagyon előrehaladott és olyan súlyos, hogy már csak rövid idő választja el a haláltól, ha a szérum nem segít rajta. Az ilyen kijelentések a pácienseket természetesen rettenetesen izgalmába hozták. A harmadik—negyedik vizitánál használta csak az orvos az oltóanyagot. A beoltott beteg mindjárt az első oltás után sokkal jobban érezte magát, megjött az étvágya, visszatért az életkedve, általában javult a közérzete. Ez a hatás természetes volt, mert az injekció olyan szerek tartalmazott, amelyek a bőr alá fecskendezve, az idegeket erős mozgásba hozzák, ideiglenes javulást idéznek elő. *A szérum ugyanis közönséges keveréke volt kámfornak, jodoformnak és még néhány izgató olajnak. Az oltószert nagyon hasonlít azon oltóanyaghoz, amelyet a lóversenyeken a lovak izgatásánál használnak és amely dopping néven ismeretes.*

Wettenstein szérumának hatása néhány hévig tényleg kitűnő, de azután annál rombolóbb pusztítást végez a szervezetben és súlyosítja a bajt.

Az orvosnak egy ideig nagyon jól ment a dolga, de azután megkapta a magyar szabadalmi hivatal végzését, amely szerint a *közegészségügyi tanács nem találta a szérumot megfelelőnek és ez alapon a szabadalmazást nem rendelik el. Hasonló volt az osztrák és a német szabadalmi hivatal válasza is.*

Wettenstein e közben ajánkozott a szentendrei szanatóriumnak, hogy az intézet betegeit hajlandó díjmentesen gyógykezelti. A szanatórium igazgatósága azonban nem fogadta el az ajánlatot, sőt az intézet orvosa megvizsgálta a dolgot és Wettenstein találmánya ellen egy orvosi szaklapba erős támadást intézett.

Pesti Alfréd, az orvos pénzügyi támogatója csak a napokban értesült a szabadalmi hivatalok elutasító határozatáról és a szentendrei kudarcról. Felhívta Wettensteint, hogy az ügy tisztázása végett nevezzen meg szakértőket, akik az ő általa kijelölt szakemberekkel együtt döntsék el, hogy jó-e a szérum, vagy haszontalan. Pesti a maga részéről Kéthy Károly és Bókay Árpád dr. budapesti egyetemi orvosokat nevezte meg szakértőkül. Wettenstein azonban nem volt hajlandó az övét megnevezni és Pestit azzal igyekezett szándékától eltéríteni, hogy *nem boj, ha a szérum nem jóis a fő az, hogy kitűnően jövedelmez.*

Pesti Alfréd azonban nem nyugodott meg e nyilatkozatban és családja miatt Wettenstein József dr. ellen bűnvádi feljelentést tett. A rendőrség elrendelte a vizsgálatot.

A párisi szücs.

Történt e brutalitás?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, január 14.

Az alábbi levelet, Wolfner Rezsőnek, az Aradról Párisba költözött szücsmesternek ismert afférje folytán kaptuk. A levél válasz az *Aradi Közlöny* január 8-iki számában megjelent tudósításra s azért szívesen közöljük. Találmányának helyességét nem tagadjuk. Tény az is, hogy Wolfnernél nem Lefkóvícs Ármint volt tanuló, hanem Weiss Sándor, — amint azt már meg is írtuk. A levélre csak az a megjegyzésünk, hogy erősen érzik rajta, hogy azt egy műveletlen gyerekmber írta, de más valakinek a tolibamondása után.

A levél a következőképp hangzik:

Páris, le 1908. I/11.

Tek. Aradi Közlöny szerkesztőségének

Arad.

Igen Tisztelt Szerkesztő Ur!

Becsés lapjában, (az Aradi Közlönyben) folyó hó 8-án, a párisi brutális szücs címen megjelent cikkre, a következő szerény észrevételeimet szeretném nyilvánosságra hozni, hogy az igazságot jobban megvilágítsam s remélem, hogy szerény kérésemnek igen tisztelt Szerkesztő ur eleget fog tenni.

Amint a cikket elolvastam, rögtön észrevettem, hogy a Szerkesztő ur által küldött tudósítót félrevezették, vagyis jóhiszeműségével visszaélték, amennyiben Weiss Paula és Weiss Sándor helyett Weiss Paula és Lefkóvícs Ármint neveket mondták be, már pedig én és ittlévő társaim csak Weiss Paulát és Weiss Sándort ismertünk, nem pedig Lefkóvícs Ármint, aki tudtommal Weiss Paula és Sándor sógora, de a Wolfner ur által indított perekben igen nagy szerep vár rá.

Weiss Paula a szerződési feltételét igen fordított alakban mutatja be, a rá kedvező feltételeket elhallgatja s azok helyett nem létező pontokat állít fel, miáltal a közvéleményt is hamis irányba tereli.

Tudtommal Wolfner ur Weiss Paulával a szerződést beárította, míg Weiss Sándorral csak a szerződés hatodik pontját nem tartotta be, de ezen eljárást Wolfner ur ugyancsak mindnyájunkkal érvényesíti, a szerződés többi pontjait azonban ezidig beárította.

Weiss Paula Wolfner urral két évi egyenséget, azaz szerződést kötött, még pedig a következő feltételek mellett: utiköltség Aradtól—Párisig a Wolfner ur költségén, a két év után az utiköltség ismét a Wolfner ur számlájára történik, de két év előtt az utiköltséget Weiss Paula a sajátjából kell hogy fedezze s így Weiss Paula azon kijelentése, hogy Wolfner ur csak ígért és nem teljesített, hajótörést szenved. A fizetését megkapta, valamint a zsebpénzét is, amiről sajátkezű elismervények tehetnek bizonyosságot. Amint mondja, ennivalót s ruházatot kapott s mégis mindent a saját pénzéből kellett venni, itt ismét egy meg nem történt dolgot mondott el, ezt pedig szó nélkül nem lehet hagyni s az sem igaz, hogy őtlen jöttünk ki, hanem kilencen s mindannyian a Wolfner ur költségén, a túlóra pénzt is a háromszorosára emeli Weiss Paula, holott a szerződésében is az egyharmada van megállapítva, a kapott ruhákat, egy szőrme-kabát kivételével, mind neki ajándékozta a Wolfner ur s így Weiss Paula azon kijelentése, hogy mindent visszavett a Wolfner ur, újabb bizonyítéka az ő igazmondásának.

Weiss Paula azon kijelentése is valótlán, mintha Wolfner ur ötöt rossz nőnek nevezte volna s valamint, hogy meg is verte. Az is érdekes, amit saját magáról mond el a Wolfner urral egyetemben, vagyis mikor egyedül volt a Wolfner urral, a Wolfner ur megfogta volna és rosszat akart vele csinálni; egy leánynak micsoda rosszat lehet csinálni, megjegyzendő, hogy a nevezett napon a saját öccse és még egy fiu volt otthon s így a legcsekélyebb zajt rögtön észreveszik, de ők bizony nem hallottak semmit s így ha történt valami, csak a saját beleegyezésével történhetett meg és akkor nem rug és harap a saját érdekében, hanem tűr. A megjelent cikkben Weiss Paula valótlanságra valótlanságot halmoz föl, úgy látszik, hogy örömet leli benne, de arról megfeledkezett, hogy még az igazságot is szívesen veszik. Az is jó egynek, hogy mikor hazaért, alig ismerték meg, elhiszem azt, mikor legkevesebb 10 kilót hizott, akkor bizony könnyű valakit alig megismerni.

Megjegyzem, hogy így meg egy hét éves gyerekek sem beszél, bizony elég furcsa, hogy egy 21 éves leány így gondolkodik. Áttérve Weiss Sándor kijelentéseire, csak még néhány szót óhajtok megjegyezni. Hogy verést kapott, az igaz, de megérdemelte, mert ok nélkül sose kapott, más gazda még ki is tette volna a szűrét, ugyancsak ő volt köztünk a legfiatalabb, de a legromlottabb is, neml dolgokról olyan terjedelmes előadásokat tartott, hogy szinte bámultuk és csodálkoztunk rajta, s így azon kijelentése, hogy őt főnöknek, Wolfnerné rosszra tanította, valótlán s hihetetlen, egymás közt csak *macro* néven hívtuk, ami a magyarban igen csunya szó.

Azon állítása, hogy Triznyai még jobban kapott, mint a többi, nem igaz, hanem a tény az, hogy én karácsony éjszaka berugott állapotban, olyan dolgokat csináltam és mondtam, amiért a megtorlást jogosan megérdemeltem.

Ez a tiszta tényállás, amiért a felelősséget elvállalom.

Soraim közlését kérve, maradok

hazafias tiszteléssel

Triznyai István,

Rue Mozarine 48.

Páris.

SPORT.

+ Katonazene a jégpályán. Az aradi korcsolyázó-egylet városigei jégpályáján szerdán, 1908. évi január hó 15-én délután 1/2 3 órától 5.

óráig, a 88-ik gyalogezred zenekara fog játszani. Belépti díj nem tagoknak és nézőknek a csarnokban 60 fillér.

BOHÉMIÁBÓL.

* * *

Malőr a függöny körül. Ma *Wlassák* Vilma betegsége folytán műserváltozás volt a színházban. A *Vardaskeringő* helyett a *Nebántsvirág* került színre. Az előadás elég kedvesen gördült és ugyanezt tette a harmadik felvonásban a függöny is. T. i. még mielőtt vége volt a felvonásnak, *legördült*. Eppen akkor, amikor az órnagy szerepét játszó Várnay e szavakkal fordult a katonaruhába bujtatott *Kállay* Jolánhoz:

— Most nem tudom, hogy ez az egyén fiú-e vagy leány?

A függöny váratlan idő előtti legördülése természetesen nagy derűtséget keltett a csekély számú közönség sorában.

— Az ügyelő hibája, mondták többen.

De a legtalálhatóbb megjegyzést *Lukácsy* Lajos, a színügyi bizottság egyik legfiatalabb tagja tette:

— Dehogy az ügyelő hibájából — mondotta — szeméreméretből, mert Várnay meg akart győződni, hogy *Kállay* fiú-e, vagy leány. Kissé furcsa lett volna, ha a közönség szemeláttára győződik meg.

*

A fogpor. *Várnay* Jenő a legrendesebb életű színészek egyike. Rendben van a pénztárcája, rendben vannak a ruhái, csupa rend tetőtől-talpig, csak éppen a gyomra nincs rendben. Maliciózus nyelvek azt mondják, hogy a nem neki való szerepektől rontotta el, de ez mese.

Várnay, hogy gyomrát rendben tartsa, naponta többször vesz be szóda bikarbonát. Vasárnap is elébe tette a *Központi kávéház* derék főpincére, *Marci*. Várnay bevett egy kanálnyi, de hirtelen elfintorította az arcát és ijedten szolt a mellette ülő *Ujj* Kálmánhoz:

— Te, kóstold csak meg. Ez nem szóda bikarbona.

— Csakugyan nem az — konstataulta *Ujj* Kálmán.

— Éppen akkor jött a főpincér és hajlongva esedezett bocsánatért.

— Ezer bocsánat *Várnay* ur. A kassziros kis asszony szóda bikarbona helyett, tévedésből a fogporát küldte ide.

Várnay erre ijedten futott a kávéházban tartózkodó *Leitner* Ernő dr. hoz:

— Doktor ur, képzelje, szóda bikarbona helyett tévedésből fogport ettem.

— Baj, baj nevetett a főorvos.

Várnay aggódva kérdezte:

— Ugy-e megárt a gyomromnak? Nem tud doktor ur valami ellenszert?

— De igen, — válaszolt *Leitner* Ernő. — Vegyen be egy — fogkefét.

*

A Good save the King. *Delly* Lajos a múlt év óta hegedülni tanul. Ezt a művészetet már meg lehetőségre vitte, de azért néha-néha ejt még egy-egy gitszert. Tavaly a *Dorrit* apóban már a nagyközönség előtt is bemutatta zenei tudományát. Sajátkezüleg játszotta el az első felvonás végén a *Good save the King* kezdetű angol himnuszt.

Azóta is folyton ezt játssza. Tegnap az Aradon időző *Tabakovits* György dr. előtt is eljátszotta, azután pedig ezzel a kéréssel fordult *Tabakovits*hoz:

— Kérlek, Gyurka, tudom, hogy te kitűnő angol vagy. Fordítsd le nekem szószerint a *Good save the King*et.

— Kérlek — válaszolt komolyan *Tabakovits*. — Azt jelenti:

— Orvjon Isten a te hegedülésedtől.

*

Hol a szépségflastrom? El Aradon egy nagyon szimpatikus, mindig elegánsan öltözködő városi tisztviselő, aki nemrégiben még szépségflastromot is viselt. De vasárnap óta eltűnt arcáról a szépségflastrom. Barátai és ismerősei érdeklődve kérdezték, hogy hova tűnt?

A nagyon szimpatikus tisztviselő mélyen hallgatott. Ma azonban kiderült a szépségflastrom eltűnésének oka.

Az igen szimpatikus városi tisztviselőt szombaton áthelyezték az illeték-osztályba. A kollégáknak mindig van érdekük társaik kitüntetései iránt. Ez esetben is elhatározták, hogy méltó keretben fogják megünnepelni a szimpatikus tisztviselő áthelyezését. Eleinte görög-tüzes fáklyás-menetet és szerenádöt terveztek még pedig a legnagyobb arányok között. Ám az idő tizenötödike felé járván, nem mutatkozott alkalmasnak nagyarányú ünneplésre.

Az ünneplés mindazonáltal nem maradt el, csakhogy:

1. A görög-tüzet bengáli gyufa helyettesítette.
2. Fáklya helyett papirtekercseket gyújtottak meg.
3. A Himnusz helyett a boci-boci tarkát énekelték.

Az ünnepeit tisztviselő természetesen odáig volt a meglepetéstől és szerényen menekülni akart az ünnepeletés elől. Csakhogy ebben egy társa megakadályozta. Ekkor váratlan fordulat történt. A szimpatikus tisztviselő ugyanis, éppenséggel nem udvarképes kifejezésekkel illette udvarias társát. Ez látván, hogy a dolognak fele, sőt még tizedrésze sem tréfa, hasonló zsánerben válaszolt.

Az ügyet a lovagiasság mezejére terelték, de végül békésen intézték el. Ám a szimpatikus tisztviselő nem volt megelégedve az ügy elintézésével.

— Ezt reparálni kell — mondta — Ennek a jegyzőkönyvnek szépséghibája van.

— Ha szépséghibája van, ragassz rá szépségflastromot — mondta az egyik segéd és hirtelen levette a szimpatikus tisztviselő arcán diszkrét szépségflastromot és ráragasztotta a jegyzőkönyvre.

Ez a szépségflastrom szomorú története.

Arad afférje.

A történelmi Luca széke.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, január 14.

Majd ha késő utódaink unokái is ősz fejjel rojják a világvárossá fejlődött Arad utcáit, nekik is meg lesz az a mulatságuk, hogy azzal a kérdéssel foglalkozhatnak, amely a bolygó zsidó mintájára felfeltűnik néha, de soha sem hal meg. A város művészeti *Luca-székeről*, az *Ufferbach* Jenőnél megrendelt történelmi festményről van szó, erről a soha el nem készülendő képről, amelyet vaktában reá bízta egy különben tehetséges, de egyáltalában nem nagy koncepciójú festőművészre, aki sohanapján lesz kész a reáruházott feladattal. A február 7-iki utcai harcot kell ábrázolnia a képnek: nagy tömegeket, kis helyre szorított mozgalmas csoportokat, a régi Arad külsőségeit. Gyakorlott kezű, történelmi tárgyakkal foglalkozó művészre is nagy feladatot róna ez a megbízás: természetes tehát, hogy akit a napi kenyér gondjai elvonnak a művészi megfontolás és megérlelés lehetőségétől, arra nézve egyenesen képtelenség ennek a megbízásnak a megemésztése.

Már tavaly meglehetősen kavargós támadt ekörül a kérdés körül. A város művészeti bizottságának indítványára a közgyűlés felhívta a kép elkészítését folyton halogató *Ufferbach* Jenőt, hogy legkésőbb ez év január 15 ikéig

mutassa be a művészeti bizottságnak a történelmi kép vázlatát. *Ufferbach* Jenő azonban nem nyugodott bele ebbe a határozatba, hanem meglebbezte a város határozatát a belügyminiszterhez. A terminushoz kötött határozatot azonban több mint félesztendeje hevertetik a minisztériumban, mert *Andrássy* Gyula gróf tudvalevőleg tizenegy órákor szokta üdítő éjjeli álmát befejezni s így több, mint hat hónap alatt nem tudott a fogas kérdésben határozni. A minisztérium vétke indolenciája nagyon jól esett *Ufferbach* Jenőnek, aki úgy sem akart egyebet elérni a felebbezással, csak némi kis haladékat. Egy kis félesztendőt, vagy egy esztendőcskót, amely alatt szabad óráiban megfontolhatta, hogy vajjon tulzott ambíciója arányban van-e művészi képességeivel. Ezt a haladékat tehát megkapta *Ufferbach* Jenő, sőt elérte azt is, hogy holnap, a kitűzött terminus lejáratakor még miadig nem jogerős a közgyűlés határozata s így neki holnap nem kell bemutatnia a történelmi kép vázlatát.

A vázlat azonban, amint *Ufferbach* Jenő a polgármesternek bejelentette, már készen van. Készen van, egészen készen, csakhogy *Ufferbach* Jenő nem akarja elismerni, hogy megbízójának, a városnak joga van az ő művét meg is bírálni. Ő: csak dicséret illeti, nem bírálat. A város egyáltalában nem gyakorolhat — dezerinte — ingerenciát annak a munkának a kivételére, amelyért megfizet. Ez ugyan kissé különös felfogás, de *Ufferbach* Jenő a *Nebántsvirág* *Denise*ével jelenti ki:

— Én már ilyen vagyok, anyám!

Ufferbach Jenő tehát hatalmi kérdést csinált a dologból és szembehelyezkedett a törvényhatósági bizottság akaratával. A vázlat már készen volt, *Ufferbach* minden különösebb fáradság nélkül bemutathatta volna. Ő azonban — csak azért, hogy a városnak igazsága legyen — nem a művészeti bizottság elé terjesztette a vázlatot, hanem az országos képzőművészeti tanács elé. Ennek két jó oldala van: először az, hogy a tanács tagjainak halvány sejtelmük sincs, milyen lehetett a régi Arad, milyenek az Arad vidékén élő néptípusok, — szóval halvány sejtelmük sincs arról, hogy történelmi szempontokból mennyire hű a kép. Másrészt pedig az Országos Képzőművészeti tanács édeskeveset törődik aszal, hogy milyen képet kap Arad: ott mesés bírálatot lehet elérni egy kis antiszembirozással. Van azonban egy gyenge oldala is ennek az eljárásnak: az, hogy a város nem hagyhat packázni magával s ha *Ufferbach* hatalmi kérdést akar felvetni a várossal szemben: a város semmiesetre sem maradhat alul. A közgyűlés tehát nem fogja a képzőművészeti tanács döntését olyannak elismerni, amely neki bármily irányban is prejudikálhatna. Nem szabad ilyennek elismernie.

A holnapi napnak mindenesetre fordulóponthoz kell jelentenie ebben a kérdésben. Művészeti téren nem ismerjük a passzív rezisztenciát és nem vagyunk hajlandók elismerni azt sem, hogy *Ufferbach* újat húzhat a megrendelőjével, Aradvárosával. Ha ajándékképpen csinálná a képet: akkor követhetne ilyen eljárást, akkor is csak talán. Mivel azonban megfizetnek a munkájáért, fel kell végre vetni a vagy — vagy kérdését. Vagy elkészíti *Ufferbach* Jenő város határidőn belül a képet, vagy egyáltalában nem készíti el. Ha hajlandó elkészíteni, akkor tartozik annyi tisztelettel a város törvényhatóságának, hogy bemutassa a képet, s rideg jog szerint sem kívánhatja, hogy a város drága pénzért zsákba macskát vegyen. Ha meg nem hajlandó: akkor vallja meg egyenes őszinteséggel, hogy a reáruházott feladat elkészítéséhez ő még gyenge ember. És mond-

jon le. Elvégre nem tud mindenki történelmi képeket festeni.

A város művészeti bizottságának még a holnap nap folyamán össze kell ülnie, hogy ebben a kérdésben határozatot hozzon. A törvényhatósági bizottság erkölcsi reputációja egyenesen megkívánja, hogy az okvetetlenkedésre megadassék a méltó válasz.

Egy bizonyos. Ha a kép megfestését hivatásos festőművészre bízta volna a város: a kép már régen készen lenne. De a város akkori urainak az volt a véleményük, hogy a művészetben is helye van a honi ipar pártolásának. Most aztán ők lássák, hogy mikor ütődik nyélbe a hosszú lejáratu kép ügye.

A szociálizmus a hadseregben.

Aradi katonatiszt röpirata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 14

Az aradi könyvkereskedések kirakatában egy szenzációs című röpirat jelent meg a mai nappal. Egy katonatiszt munkája, aki nem kisebb feladatot akar megoldani, minthogy a szociálizmust távol tartsa a hadseregtől.

A röpiratnak a címe: *Der Socialismus im Heere*. Szerzője Mikoss Aladár, a 88-ik gyalogezred főhadnagya, aki jelenleg a kőszegi katonai alreáliskola tanára és veje Ottrubay Károly kurali bírónak, az aradi királyi törvényszék nyugalmazott elnökének.

A röpirat az első fecske az irodalomban. A német hadsereg tisztjei hivatásszerűen foglalkoznak a szociálizmussal. Eichhorn generális, a 18-ik hadtest parancsnoka, tisztjelvel könyvet íratott Németország szociálistikus törvényalkotásáról, mert a német hadsereg vezetősége abból a szempontból indul ki, hogy a legénység kioktatása a szociálizmus felől a katonai nevelésnek lényeges része.

A mi katonai irodalmunkban eddig ezzel a kérdéssel nem foglalkoztak s Mikoss főhadnagy az első író, aki megpróbálkozik azoknak az eszközöknek a megteremtésével, melyek katonai szempontból szükségesek, hogy a hadsereget a szociálizmus behatolásától megmentsék.

A munka tehát kísérletezés, tapogatódzás, de mindenesetre érdekes, mert egy művelt katonának a szociálizmusról vallott felfogását tartalmazza.

Már ebből az is következik, hogy Mikoss, aki mint katona a tekintély elvének feltétlen hívővé nevelődött, elfogult a szociálizmus ellen. Eredendő hibája a műnek az, hogy a tudományos szociálizmust nem tudja elválasztani a szociáldemokrata párttól, annak politikai működésétől, amelyet szintén vörösebbnek fest, mint amennyire az a valóságban.

A szociálizmusról vallott nézetei a röpirat lényegével nincsenek szoros kapcsolatban. Akiknek a röpirat szánva van, azokat legjobban érdekli, hogy milyen hatással van a szociálista mozgalom a hadseregbe és ha kinos ez a hatás, akkor milyen eszközökkel lehet azt a hadseregtől lőtávolságban tartani?

Erre a kérdésre a fűzet II., III., IV. és V. fejezete felel, amelyekből kitűnik, hogy Mikoss főhadnagy a hadseregbe besorozott embert nem tekint puszta fegyvert taró és fegyvert eladó gépnek, hanem embernek, és ezért a szociálizmusnak a hadseregbe való behatolását azzal akarja meggátolni, hogy a katona emberi tulajdonságait, az akaratát és jellemét tartja nevelendőknél, röpiratokkal, erre a célra tendenciózusan megírt kisebb értekezésekkel, könyvekkel, szabad előadásokkal, sőt — büntetéssel.

Minthogy Mikoss attól van áthatva, hogy a szociálizmus a vallást is fel akarja forogni és így az társadalmi tévten, amelytől csak rosszat várhatunk, azért a nép iskolájában, a hadsereget ennek tekintve, első sorban a katonai nevelés kötelessége vallásossá tenni a nép gyermekét. Mert csak a vallásos ember hisz a tekintélyben s tekintély nélkül nincs fegyelem, nincs fegyelem, nincs hadsereg.

A hadseregnek a tévtenek ellen azokkal a fegyverekkel kell küzdenie, amelyekkel a tévtenek terjesztői élnek, mondja a szerző.

Az előadások, prédikációk után hatalmas eszköznek tekintti Mikoss főhadnagy a tisztikar viselkedését, példaadását, a jutalmazást és a büntetést. Ne büntessünk minden kicsiséget, de ne is legyünk elnézők és idéz egy katonai író, aki amlatt panaszkodik, hogy a csapatoknál a büntetések nem elég kemények és katonai szemmel nézi az embert, akiről azt tudja, hogy a büntetés javító eszköze.

A katonát tehát antiszociálistává kell nevelni, mert a szociálisták, ugymond, számításnak a hadseregbe, amelyben a munkások is helyet foglalnak.

A házsabályrevízió.

A választójog „érdekében“.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 14

Most már körülbelül érthető, mire volt jó a horvát obstrukció. Előkészíteni az országot arra, hogy előrukkolhasson a nemzeti kormány, amely úgy kapaszkodott fel az ugorkafára, hogy a házsabályrevízióra vonatkozó kísérletet házarulásnak jelentette ki, ugyanerre a házsabályrevízióra. És csak a tulságosan koalíciósok nem tudják, miért olyan sürgős most a házsabályrevízió: lehetlenné tenni, hogy az általános választói jognak nevezett hamisítás ellen az ellenzék felvegye a küzdelmet.

A revízió részletei.

A házsabályrevízió terve nagyjában ismeretes. Pontokba is szedték már a tegnapi konferencia megállapodásait. Ezek szerint:

1. Az indítványnak nem a kormánytól, hanem a koalíciós pártok közül kell erednie.
2. A házsabályrevíziós indítványt egy szakaszban foglalják össze, hogy minél nehezebben lehessen azt megobstruálni.
3. A klotürt kizárják ugyan, de a képviselőház 150 tagjának megvan az a joga, hogy bármelyik tárgyat sürgősnek jelentsen ki s e fölött a Ház szavazással, vita nélkül határoz és egyszerű többséggel dönt.
4. A sürgösség kimondása esetén más tárgy felett nem tanácskozhatnak, míg a sürgős javaslat elintézve nincs.
5. A sürgős javaslat tárgyalásának ideje alatt a képviselőház üléseinek tartama korlátlan, ami annyit jelent, hogy permanens ülés is tartható.
6. A házsabályrevízió érvénye időben korlátolt. Csak a budget és a választói reform letárgyalásáig tart.

A nemzetiségek állásfoglalása.

A házsabályrevízió a legközelebbi időben pártközi konferencia elé fog kerülni. A pártközi értekezlet után a kormány parlamenti bizottság kiküldését fogja kérni s mihelyt a bizottság a tervezetet letárgyalja, a Ház elé fog kerülni. A füg-

getlenségi disszidensek a revízió ellen a leghevesebb obstrukcióra készülnek. Hasonló nagy küzdelem várható a nemzeti párt részéről is.

Hodza Milán tót nemzetiségi országgyűlési képviselő a revízióról a következőkben nyilatkozik:

— Nagyon váratlanul támadt ez a kérdés, úgy annyira, hogy a nemzetiségi párt még hivatalosan nem foglalhatott állást, de az bizonyos, hogy a legvehemens ellenzéki álláspontot foglaljuk el. Minden rendelkezésünkre álló eszközzel szembeszállunk a házsabályok revíziójával.

Nagy Ferenc, volt államtitkár, az alkotmánypárt tagja szintén résztvett a tegnapi bizalmas értekezleten és egy hírlapíró megkérdezte őt a konferencián történetek felől. Nagy Ferenc kijelentette, hogy tegnap tényleg volt Justh Gyula lakásán értekezlet, amelyen ő is részt vett, de a tanácskozás tárgyáról nem hajlandó felvilágosítást adni.

Junktim nélkül.

A házsabályrevízióról tegnap közölt tudósításunk részletesen közölte a revízió tervezetét. A kormány esti lapjai a közölt tervezethez ma különféle megjegyzéseket fűznek és azt állítják, hogy a közlemény nem teljesen fedi a tényeket. A sorok között azonban kivehető, hogy a Justh Gyula lakásán tegnap lefolyt tanácskozás tényleg az ismertett formában ment végbe s a házsabályok revíziójának tervezete a közölt keretben mozog. Ezt külső körülmények is megerősítik, amennyiben ma délután már tanácskozott is a tegnapi konferencián kiküldött albizottság és tanácskozásának eredményét holnap Justh Gyula lakásán előterjeszti az ott megjelenő minisztereknek és pártvezéreknek. Legközelebb pedig a tervezet pártközi értekezlet elé kerül.

A házsabályrevízió és a választói reform között a kormány egyelőre nem állít fel junktimot. A kormánynak azonban épen a választói jog kiterjesztéséről szóló törvényjavaslat tárgyalásakor lesz a házsabályrevízióra szüksége, mert ezzel akarja megakadályozni a választói reform ellen esetleg indítandó obstrukciót. Ezzel szemben a függetlenségi párt nagy többsége azon a nézeten van, hogy a házsabályrevízió csak az általános választójog alapján összeülő parlamentre legyen érvényes.

MULATSÁGOK.

(=) **Katonatisztek farsangja.** Az aradi katonai tudományos és kaszinóegylet által 1908. évi január hó elsejétől március harmincegyedikéig terjedő időszakban rendezendő mulatságainak sorrendje a következő: Január: 10. Péntek: Bajtársias összejövetel a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 órakor. 21. Kedd: Hangverseny a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 óra 30 perckor. 31. Péntek: Bajtársias összejövetel a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 órakor. Február: 7. Péntek: Bajtársias összejövetel a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 órakor. 12. Szerda: Hangverseny a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 óra 30 perckor. 28. Péntek: Bajtársias összejövetel a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 órakor. Március: 8. Kedd: Kedélyes est az egyesületi helyiségekben. Kezdete este 8 óra 30 perckor. 18. Péntek: Bajtársias összejövetel a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 órakor. Díjlövészet. 24. Kedd: Hangverseny a „Fehér Kereszt” szálló télikertjében. Kezdete este 8 óra

30 perckor. Az előadások mindig a katonai tudományos- és kaszinó egyesület helyiségeiben tartatnak.

(=) Szabóiparosok mulatsága. Az aradi szabóiparosok vasárnap este jói sikerűt táncmulatságot rendeztek, amelynek résztvevői kitűnő hangulatban mulattak a hajnali órákig. A mulatságon résztvettek:

Asszonyok: Junghauer Györgyné, Leiber Józsefné, Vertán Illésné, Jobb Jarosné, Paul Henrikné, özv. Jäger Borbála, özv. Domschitz Jánosné, Vörös Józsefné, Márton Jánosné, Böhm N. né, Paul Jakabné, Molnár Rezsóné, Ötvös N. né, Tass Miklósné, Kornett Péterné, Deutsch Miksáné, Kremel Györgyné Budapest, Szentjóni Lászlóné, Till Jánosné, Trautner Antalné, Pohonits Istvánné, Schrodtt Lajosné, Jeck Matyásné, Adusz Lázárné, Gianoti Nándorné, Huber Ferencné, Kenderesy Lászlóné, Szabó Imréné, Pich Sámuelné, Varga Kálmáné, Csermák Gyuláné.

Leányok: Vertács Mariska, Sárkány Matild (Pécska), Szabó nővérek, Barthl Boriska, Gál Laura, Záray Etelka, Jakab Zsófia, Domschitz Regina, Klein Mariska, Böhm Berta, Polgár Iluska, Ötvös Veronka, Rónai Berta, Weinberger Böske, Mandl Katica, Horváth Irma, Haász Erzsike, Haász Veronka, Csányi Etelka (Világos), Stefan Berta, Schrodtt nővérek, Jeck Erzsike, Virti Annuska, Bozsik Erzsike (Cipaháza), Kremel Irma (Budapest), Bence nővérek, Szabó Viktorka, Klein Aranka.

Leégett színház.

Száz ember tűzhalála.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 14.

Amerikában ismét emberéletét kívánt a spekuláció, mely az amerikai színházak építkezésében már közmondásossá vált. Ismét száz ember pusztult el tűzhalállal, mert Amerikában a színház is trösztök kezében van, amelyeknek legkisebb gondja a tűzbiztonság. Egy kazánja robbant fel a *Boyertowni* operaház gőzgépjének s néhány pillanat alatt a színház lángokban állott. Óriási pánik, tolongás, zürzavar, lárma, akiket a tűz megkímélt, azok a szomszédjuk lábai alatt adják ki lelküket, mert a fejét vesztett tömeg életösztönét követi s egyszerre akar abból a színházból kimenekülni, melyben a bűnös üzleti szellem még a kijáratok számát is a minimumra redukálja, hogy minél több bevétel legyen a pénztárnak az üllőhelyekből. A csikágói Metropolitan-House égisztől alig néhány hónap választ el s ime ismét egy borzasztó tűzkatasztrófiának hírére hozza a táviró.

Boyertown Pensylvániában, az észak-amerikai egyesült államokban fekvő város, amelynek Operaháza a város legszébb épülete volt. Tegnep este egy amerikai szerző vigoperáját adták s az operaház, mely amerikai viszonyok számára épült, minden zugában megtelt. A darab igazi amerikai látványosság, melyben rengeteg sok világítási effektust kell alkalmazni s azért a gőzgépen teljes erővel dolgoztak.

A gépész azonban nem vigyázott a gőztelítést mutató hőmérőre s így a második felvonás közben az egyik gép kazánja, mely egy 36 lóerejű dinamógépet forgatott, felrobbant. A dinamó tüzet fogott megállott s a gépház azonnal elsötétült s a pokoli világításu házból a gépkezelő személyzet elmenekült.

Azonban a színházba szolgáló vezetők egy pillanat alatt tűzbe borították a színpadot, amelynek tüzeit a tolongásban eldobott olajlámpások egyre táplálták.

A nyílt színpadról a tűz gyorsan terjedt át a nézőtérre. Óriási pánik keletkezett, az emberek kétségbeesetten ugráltak fel helyeikről. Akik az ajtóhoz közel ültek, egyszerre rohanták meg a kijáratokat s valósággal eltorlasztották.

Az utánok jövők ökieikkel ütötték, veriék az ajtóban állókat s midőn ezek a földre estek, lábaikkal taposták agyon s így a hullákon keresztül menekültek a szabadba. Legtöbbnyire nők és gyermekek pusztultak el. A halottak számát eddigi híradások még nem állapítják meg pontosan, de a mentési munkálatok alatt már eddig is száznál több holttestet hoztak ki a romok alul. A halottaknak közel harmadrésze nem a tűz által pusztult el, ezek a dulakodás közepette kapott sebeikben véreztek el. A színház teljesen leégett.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szerda: Milliárdos kisasszony, operett. (C) bérlet.

Csütörtök: Bizánc, színmű. (A bérlet.)
Péntek: Gretchen, bohózat. Bemutató előadás. (B bérlet.)

Szombat: Gretchen, bohózat. (C bérlet.)

* A Gretchen bemutatója. Pénteken este érdekes bohózat premiér lesz. Ekkor kerül színpadra ugyanis a Magyar Színház nagyszerű műsordarabja, a *Gretchen*, amelynek előadásait Berlinben betiltották. Szellemesebb, szatirikusabb bohózatot még alig mutattak be, mint a Gretchen s így érthető az a nagyfokú érdeklődés, amely a premiér iránt a közönség részéről megnyilatkozik.

* A milliárdos kisasszony. A holnap estére hirdetett *Pillangó kisasszony* Wlassik Vilma betegsége miatt elmarad. Az igazgatóság a *Milliárdos kisasszony* című nagy sikert aratott bájos operettet tűzte előadásra, amelyben a fő női szerepeket Kállay Jolán és Sz. Rontai Boriska játsszák. A többi szerep Faludi, Horti, Leövei és Szathmáry kezében vannak.

* A Kölcsey egyesület felolvasásai számban. A Kölcsey egyesület közgyűlése február elején lesz. Az előkészítő választmányi ülés még januárban. A tükör itt fogja bemutatni az egyesületi életre vonatkozó jelentésének adatait. Ezek közül valók a következő számok, melyek a novemberi és decemberi felolvasások látogatottságát fejezik ki. A novemberi első felolvasás bevételé a 80 filléres beléptijegyekből 119 korona volt; E szerint a tagsági igazolvánnyal ingyen ott volt hallgatókkal 350 főből álló közönsége volt az első felolvasásnak. A novemberi második felolvasás bevételé a 80 fillérből 195 korona volt, a hallgatók száma 440. A decemberi első felolvasáson a bevétel 152 korona, a hallgatók száma azért 400, mert az eddigi felolvasások hatására megsaporodtak az igazolványosok. A Kiss József ünneplésére rendezett felolvasással 309 koronát vett be a Kölcsey egyesület és több mint 600 ember volt jelen. A 4 felolvasásból összesen 776 korona bevételé volt a Kölcsey egyesületnek azoknak a tagdíjain kívül, akik az u. első hónapokban ezekért a felolvasásokért vétették fel magukat az egyesületbe. A január 17-iki felolvasás is látogatottnak ígérkezik. A 80 filléres beléptijegyek ifj. Klein Mór, Weiss és Klein és Kerpel Iásó könyvkereskedőknél már kaphatók.

* Francia gyarmatok. Az utolsó évtizedek legeredményesebb gyarmatpolitikáját a franciák csinálták. Ma az angolok után a franciák következnek gyarmataik nagyságát illetőleg. Bi-

zonyára mindenkit érdekelnek a kultura uttóról a messze gyarmatokon; az a nagy haladás, melyet a francia gyarmatok felmutattak, a helyszínen felvett mozgófényképeken láthatók s szerdán az Uránia színházban. Az a színes világ, melyet a gyarmatok természeti szépségei, lakóinak tarka barka viselete mutat, mindenkiben kell, hogy érdeklődést keltsenek. A szerdai műsor, melyen csupa új kép szerepel, végig érdekességekből van összeállítva, melyek mindegyike sikert jelent az Urániának.

* Bizánc. Csütörtökön érdekes repriz lesz a színházban. Herczeg Ferenc hatalmas kompozíciójú drámáját, a *Bizánc*-ot játsszák. A darabban az egész drámai személyzet játszik.

Csak egy kislány van a világon . . .

Öngyilkos tűzérhadnagy.

— Az Aradi Közlöny tudóstíjójától. —

Arad, január 14.

Nagyvárad előkelő köreit — amint mai számunkban röviden megírtuk — megdöbbentő hír lepte meg tegnap délelőtt. Janky György fiatal tűzérhadnagy, Janky Lajos nyugalmazott lovasági tábornok fia agyonlőtte magát.

Váratlan tragédiája ez a romantikus hajlamu, szenzibilis lelkű fiatal tiszt életének. A finom kedélyű, érzélgősségre hajló hadnagyról városzerte tudták, hogy rajongó imádója egyik előkelő nagyváradai család ünnepeit leányának, de senki sem sejtette, hogy ez a szerelem végzetes tragédiába sodorja a rendkívül érzékeny, csöndes katonát. A tisztikar tagjai ismerték Janky György szentimentális hajlandóságát s éppen ezért sokszor iparkodtak szórakoztatni, de a fiatal hadnagy kerülte a zajos társaságokat, regényes álmainak élt. Nem egyszer lehetett látni egyedül sétálva késő éjszakákon, vagy amint szomorú szerelmes nótákat huzatott ideáljának ablaka alatt.

Vasárnap alig érintkezett valakivel. Félöltözködött és leveleket írt. Kilenc óra előtt becsengette a tisztiszolgát és két levelet adott át neki. Mind a két levél a tisztikarhoz volt címezve. A legény elment a levelekkel s a fiatal tiszt egyedül maradt a Közép utca 20. szám alatti gargon lakásán.

Fél tíz órakor háziasszonya, özvegy Bűder Sámuelné gyanútlanul nyitott be a hadnagy lakásába, azt hitte már eltávozott. Megdöbbenve látta azonban, hogy Janky György mozdulatlanul ül a nagy tükör előtt s homlokán sűrű vörsszárog. A megrémült asszony fellármázta a házbelleket, akik közül senki semmi gyanus nesz nem hallott. Mire a ház lakói a hadnagy segítségére siettek, már hideg verejtékes halott volt. Az egyik kezében szolgálati revolverét szorította. Bal halántékán nyílt sebhely látszott. A csinos kis szoba asztalán egy finom fából készült, lepecsételt levélkazetta volt. Rajta egy fehér papírlappal leragasztott női arckép. Az arckép borítékjára a következő sorok vannak írva:

Öngyilkosságom oka: könnyelműség és reménytelen szerelem. Szerelmes leveleimet, amelyek asztalomon vannak, síromba velem együtt temessék el. Utolsó óhajom az, hogy síromnál a katonabanda muzsikálja el kedves nótámat: Csak egy kis lány van a világon.

A romantikus, megható öngyilkosságnak hirtelen híre futott s értesítették a rendőrséget, honnan Eleméry Ferenc kapitány ment a hadnagy lakására. Ekkorra már a tisztikar is intézkedett s az öngyilkos hadnagyot a Sal Ferenc-utcai csapatkórházba szállították. Az ön-

gyilkos barátal táviratilag értesítették a halott Szegeden lakó szüleit, akik intézkedni fognak a temetés iránt.

Az öngyilkos tüzérhadnagy halála egy aradi családot is gyászba borított, Janky György ugyanis fivére volt *Purgly* Lászlónénak.

Gretchen, Gretchen az akarok lenni.

Jarc a kulisszák mögött.

Arad, január 14.

Gretchen, a Goethe Gretchenje már kissé idejét mult. Végre is, ma már nem úgy van, mint régen, mikor az Auerbach pincében igen csodálatos dolognak találták mindazt, amit ma egy középfajú színházi rendező minden nagyobb maga megerősítése nélkül elibénk varázsol. Ma már nem hisz senki sem a született naivakban, ma már kormányozható lég-hajóval sulyosítva szeretnek egymásba az emberek. A ma Gretchenje tehát egész más forma, mint a Fausé Tanúsága ennek az aradi Nemzeti Színház legközelebbi premiérje is: a Gretchen című darab, amelynek főszereplője egy nagystilű kokott. Ebben a darabban maga Gretchen jelenti ki, hogy: „szürke minden teória, de zöld az élet aranyfája.” Es mivel zöld, Gretchen vigan tépi is a lombjait, amelyek aranyat hoznak a konyhára.

Szendrey Mihálynak természetesen nagy gondot okozott, hogy kinek adja a darab címsze epét. A választás végre *Novák Irénre* esett. Elvégre ő a vidék legjobb társalgási színésznője s már eddig is játszott néhány kokottszerepet, még pedig nagy sikerrel. A szerep tehát *Novák Irénnek* jutott, aki nagy ambícióval látott neki a tanulásnak. Mivel azonban a jó istenke nem vigyáz eléggé a társalgási színésznőkre, *Novák Irénnek* sikerült egy hatalmas rekedtséget beszerezni. Valóságos diszrekedtség volt, sőt v n. Már a *Kerülő út* előadása is nehezen ment, most pedig egyenesen közveszélyessé fajult a baj. *Novák Irén* kétségbeesett, a haját es a szerepét tépte. De mit volt mit tennie: bejelentette a direktornak, hogy egyelőre nem képes játszani és kérte, hogy az előadást halasszák el.

Szendrey azonban úgy gondolkodott, hogy ő nem fiskális és nem adóvégrehajtó. Az emberiség ama két alfaja ugyanis arról nevezetes, hogy halasztást szokott adni. Szendrey azonban nem adott halasztást, sőt kijelentette, hogy a Gretchent a kitűzött napon mindenképen előadhatja, s ha *Novák* nem képes a szerepet eljátszani, akkor *Körössy Juci* fog helyette fellépni, *Novák Irén* azonban nem akart lemondani a szerepéről, ami természetesen is. Közben azonban *Körössy Juci* is betanulta a szerepet, amely nagyon megtetszett neki, tehát ő is játszani akarta. *Novák* kijelentette, hogy inkább rekedten játszik, de a szerepet nem adja másnak. *Körössy Juci* kijelentette, hogy ő ugyan nem tanulta be a hiába a darabot: ő játszani akar. Szendrey úgy érezte magát, mint annak idején az Ida hegyén *Páris*, aki nem tévesztendő össze *Páris Gábor* volt világi főbíróval. Sőt még rosszabbul érezte magát, mert *Páris* királyfinak csak három istennő közül kellett választania neki azonban kettő közül. Ami ilyen esetben sokkal több, mint három.

A színdirektor rövid pár nap alatt tetemes ószülésnek indult. Közben megkezdődött a két szerepaspiránsnak egymással való harca is, amely abban csúcsosodott ki, hogy a közönségnek ama része, amely otthonos a kulissza mögötti ügyekben, két pártra szakadt. A *Novák*-pártiak kijelentették a direktornak, hogy soha többé nem bérelnek a színházban ha a szerepet elveszik *Novák Iréntől*. A *Körössy*-pártiak viszont fogadalmat tettek, hogy bérelői fognak, ha a szerepet *Körössy Juci* játsza el. A két

tábor felhasználta a terrorizmus minden eszközét. Végre *Körössy Juci* is, *Novák Irén* is megunták a dolgot. *Körössy* kijelentette, hogy most már a világért sem játsza el a Gretchent, *Novák* ellenben az igazgató tudomására hozta, hogy nem ragaszkodik a szerephez.

A színháznál nagy kétségbeesés támadt. Az ügyelő és a rendező az egymás haját tépték, Szendrey pedig a pokolba kívánta Goethét, aki az első Gretchent kitalálta. Végre azonban elhatározta, hogy a szerepet — *Rontai Boriskára* osztja ki. Mire azonban ehhez az elhatározáshoz jutott, a két lemondott színésznő is meggondolta a dolgot. És jelentkeztek, hogy bizony ők játszanak.

A két aspiránstól tehát már három lett. Így áll most az ügy és ha a cikkünk elején említett jó istenke akarja, nemsokára nem lesz a társulatnak női tagja, aki a szerepre ne aspirálna. Akkor azután könnyű lesz közülük kiválasztani a legalkalmasabbat, aki kétségen kívül — *Novák Irén*.

HIREK.

Az Aradi Első Takarékpénztár osztaléka.

Arad, január 14.

A bankok évi zárata után a közgyűléseket előkészítő igazgatósági ülések idejét éjük. Ma az Aradi Első Takarékpénztár állapította meg azt az osztalékhányadot, melyet részvényeseknek ez évben ad s amelylyel a pénzügyi válság erős hatása mellett is sikerült rendkívül kedvező eredményt elérni. Es az eredmény főleg *Ottenberg Tivadarnak*, az intézet nagytudású vezérigazgatójának az érdeme.

Tudósításunk a következő:

Az Aradi Első Takarékpénztár igazgatóválasztmánya ma délután tartotta *Parecz György* soros igazgató elnökle mellett rendes negyedévi gyűlést, mely alkalommal a választmányi tagok majdnem teljes számban jelentek meg. *Parecz György* igazgató üdvözölte a választmány tagjait és felemlítette, hogy ezalkalommal számol be elsősorban az igazgatóság a múlt évben felemelt részvénytőkével elért eredményről. Előterjesztette ezután, hogy minden egyes üzletágban, valamint a forgalomban is nagy emelkedés mutatkozik. A tiszta haszonlehetővé teszi, hogy noha ez évben nagyobb tőkét kellett kamatoztatni s noha a részvények száma megsaporodott, a lefolyt évre részvényeiként, mint tavaly is, 160 korona osztalék fizetessék. Az osztalék ezen aránya mellett az összes alapok is megfelelő dotációtan részesülnek és 40 000 korona a jövő évre lesz átvézetve. Annnyival inkább örvendetes ez az eredmény, mert köz tudomásu tény, hogy a pénzügyi viszonyok és a gazdasági helyzet különösen az év utolsó harmadában igen válságosak voltak és az első félév örvendetes gazdasági és pénzügyi fejlődésének egy csapásra végét vetettek.

Az előterjesztett mérleget és a nyereség felosztására vonatkozó javaslatot a választmány egyhangulag tudomásul vette és *Steiner Ferenc* választmányi tag indítványára az elért, igazán fényes eredményért úgy az igazgatóságnak, mint a vezérigazgatónak egyhangulag elismerést és köszönetet szavazott. Bejelentette ezután az elnök, hogy az *Andrássy téri Gábor* hárdt fősé logatlant az intézet a múlt évben eladta, s így az intézetnek nincs több árverésen megvett ingatlana.

A választmány ezután — méltányolva a tisztviselők munkálkodását és tekintettel a nagy drágaságra, — a tisztviselők fizetését fel emelte. Ezzel az ütés véget ért.

— Az államvasuti beruházások. Budapesti tudósítónk jelenti. A kereskedelemügyi miniszterium elkészült az államvas-

utak új beruházási tervzetével. E szerint öt millió korona esik a budapesti pályaudvarokra, mintegy tizenegy millió korona vágányrendezésekre és állomások nagymérvű kibővítésére. *Kossuth Ferenc* kereskedelemügyi miniszter a beruházási törvényjavaslatot legkésőbb február elején a képviselőház elé fogja terjeszteni.

— Küldöttség Müller Károlynál. Az államtitisztviselők Országos Egyesülete aradi köre nevében *Kosinszky Viktor* elnök és ifj. *Schweiger Péter* titkár a karácsonyi ünnepek alatt nyújtotta át *Müller Károlynak*, Arad város képviselőjének, a szegedi állami tisztviselői kongresszus határozata folytán a kormányhoz benyújtott memorandumot, kérve őt, hogy az abban foglaltakat magáévá téve az országgyűlésen és bizottságokban, különösen a költségvetés tárgyalásakor, a tisztviselők érdekében tölthetileg közre működjen. Különösen kérte a két kiküldött első sorban a státus rendezés, a lakbérkérdés és családi pótlékok rendszeresítése ügyében való intervencióját. *Müller Károly* a legmelegebb érdeklődést tanúsítva, határozott ígéretet tett, hogy e téren minden tőle telhető meg fog tenni. Már is jelezte, hogy Arad részére a lakbérpótlék kieszközölhetősége alapos reménye van s ez irányban Arad város főispánjával egyöntetűen s karöltve szándékozik akcióba lépni a költségvetés tárgyalása, illetve az e célra felvett általános összeg elosztásakor. A küldöttség a legjobb benyomásokkal s reményekkel távozott.

— Felfüggesztett városi tisztikar. *Karcagról* jelentik: *Klein István* lapszerkesztő fegyelmi feljelentést tett a város egészség tisztikara, névszerint *Tóth Kálmán* polgármester, *Rimaszombathy István* községi bíró, *Szöke József* ügyész, *Kaposi Márton* rendőrkapitány és *Csere János* rendőrfogalmazó ellen. Az alispán a tisztikar ellen a vizsgálatot elrendelte, amelynek folyamán olyan terhelő adatokra bukkantak, hogy az alispán az összes tisztviselőket felfüggesztette állásuktól.

— Beszakadt jégpálya. *Párisból* táviratozzák: A *Bois de Boulogne* nagy jégpályáján ma megrendítő szerencsétlenség történt. Délután, amikor nagyszámu közönség korcsolyázott a pályán, a jég egy nagyobb területen nagy recsegés közepette hirtelen beszakadt és harmincan a víz alá merültek. A gyorsan megindult mentés következtében husz ember nagy nehezen megmenekült, tizen azonban a vízbe fulltak.

— Eljegyzés. E hó 14 én tartotta eljegyzését *Kravás Imre*, a Központi kávéház pincére *Kauvcsék Irénke* kisasszonnyal, öz. *Kauvcsék Ferenc* néző bájos leányával.

— Letartóztatott volt aradi vívómester. Budapesti tudósítónk jelenti: A fővárosi rendőrség ma letartóztatta *Szántai Szabó Ferenc* volt aradi, jelenleg budapesti vívómestert *Dohány utca 15. számú* lakásán. Az Aradon jól ismert vívómester ellen váltóhamisítás miatt körülbelül egy évvel ezelőtt az aradi törvényszéknél feljelentést tettek és mivel *Szabó* megszökött, a törvényszék már régebben elrendelte országos körözését. A nagyobb vidéki városok rendőrségét nyomozást is indítottak tartózkodási helyének kifürkészése után, míg végre a budapesti rendőrségnek most sikerült *Szabót* letartóztatnia.

— Barabás Triesztben. *Triesztből* jelentik: Egy bécsi újságíró beszélgetést folytatott *Barabás Bélával*, a magyar delegáció elnökével. *Barabás* kijelentette, hogy sajnálja, hogy nem beszél a német

nyelvet oly tökéletességgel, amelylyel a német delegáció tagjaival érintkezhetnek. Nézete szerint a hajók nagyon drágák, súlyos teher az adóviselő polgárság számára. Barabás attól tart, hogy az osztrák delegátusok nehézségeket fognak a magyar delegáció elé gördíteni az által, hogy a katonai kérdéseket a tisztí fizetések fel-emelésével újból felszínre dobják.

— Halál a tárgyalóteremben. *Szászvárosról* táviratozzák: *Mihályi* Béla rendőrkapitányt hivatali szobájában tárgyalás közben szívizéhség érte. A kapitány összerogyott és pár pillanat alatt meghalt.

— A Thaw-per. *Newyorkból* jelentik: A tegnapi első érdemleges tárgyalás után kihallgatták az első tanút *Schmidthet*, aki majdnem szóról-szóra megismételte az első bíróság előtt tett vallomását. A tanúkihallgatás több óra hosszúságú volt. Azután a főügyész összefogta a vádpontokat és kijelentette, hogy a vádat fentartja. Utána a védőbeszéd következett, amelynél több ízben heves jelenetek játszódtak le. A főügyész és a tárgyalást vezető elnök többször megintették a védőt, mert az beszédében a bíróság és az ügyészség ellen erős kifejezéseket használt. A védőbeszéd az esküdtekre nagy hatást tett.

— Kinevezés. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter az országos ipartanácsba az aradi kereskedelmi és iparkamara részéről *Marschall* Lajos dr.-t nevezte ki.

— Halottrabló sirás. *Szászvárosról* jelentik: A rendőrség ma letartóztatta *Sváb* Jánost, a szász temető sirásóját, akit tetten értek, midőn egy frissen hantolt sirt felásott és a halotton levő ruhákat és ékszereket ellopta. Kiderült, hogy *Sváb* már hosszú idő óta folytatja fosztogatási műveletét, éjjel felássza a sírokat, kiemeli a koporsót és kirabolja a holtakat. A temetőben levő sírokat és kriptákat most sorra vizsgálják, megállapítandó, hogy melyekben történt halottrablás.

— A húság halottja. *Krajoval* távirat jelent, hogy *Sviter* báróné, egy felsőausztriai arisztokrata felesége szombaton agyonlőtte magát. Megöli magát — írja — mert észrevette, hogy öregedni kezd. Húságának lett a halottja és a halálát megszüpítette azzal, hogy amikor az a fájdalom észrevétel egyenesen a halálba kergette, előbb még bókkal adózott önmagának. Bókkal, hiszen ötvenkét éves volt a szerencsétlen báróné, aki megölte magát, mert fogyatkozott a szépsége. És képzelhető e ötvenkét esztendőss asszony fülének kedvesebb bók, mint az, hogy öt évtized múltán öregedni kezd? Másnál, asszonyonál, ez az öregedési processzus abban a korban már véget is ért a asszony legfeljebb azért csatázik, hogy vénnök ne tartsák. Ha öregnek: azt maga se bánja. *Sviter* báróné azonban azért halt meg, mert észrevette, hogy ötvenkét éves korában már kezd öregedni. Amikor más asszony már az utokáinak szépségében gyönyörködik, akkor gyötörte őt, hogy az ő szépsége túlfőiben van s egy két barátját is von arcára az idő. Pedig bizonyos, hogy a szépsége már semmi célt sem szolgált. Ami célt asszonyi szépség szolgálhat, azt *Sviter* báróné elérte. Egyszerű és szegény kereskedőnek volt a leánya, de hét országra szóló szépségét elérte tizenhat éves korában egy *Taljevics* nevű orosz gróf. Huszonöt esztendőig éltek boldog házasságot, akkor meghalt a gróf és több millió tevő vagyonát az özvegye örökölte. A gróftól hamarosan eldobta az özvegyi fátvát és újra férjhez ment: ekkor vette el *Sviter* báróné. Alig éltek együtt néhány évig, az asszony észrevette arcán az öregedés jeleit. Először fogva folyton busult s végre elhatározta, hogy megöli magát.

Egyszer mérget ivott, de jókor észrevették a szándékát és megállították a sir szélén, most aztán sikerült neki elhatározását végrehajtani.

— Teáznak a rendőrök. Nagyváradról írják: A beállott erős hideg estéknek leginkább a rendőrök vannak kitéve. Ezeknek az embereknek a legnagyobb hidegben is ott kell állniuk a poszton és vigyázni a közönségre felelősség mellett. Ez a feladat oly terhes most, hogy erősen próbára teszik a rendőrök szervezetét. A főkapitány az éjjeli rendőrökért most elrendelte, hogy a rendőrörszemek felváltáskor a városházán egy-egy csésze teát kapjanak. Már a múlt éjjel teáztak is a rendőrök. Ez mindenesetre utánzásra méltó humánus cselekedet és bizonyára jobb, mintha a rendőrök — mint az a vidéki városokban történni szokott — tekintélyük veszélyeztetésével felügyeletükre bizott kocsmákban vagy kávéházakban fogadnak el egy-egy pohár pálinkát vagy forró kávé, amire gyenge dotációjuk és a nagy éjjeli hideg kényszeríti őket és amit alapján véve rossz néven sem vehetünk tőlük.

— Tisztujtás *Kunagótán*. *Kunagota* község e hó tizenharmadikán *Urbanits* Kálmán tb. főszolgabíró elnöklété alatt az előljáróságot a következőképen alakította meg: Bíró: *Bahó* István, másodbíró: id. *Miklós* István, pénztárnok: *Urban* Mihály, adószedő: *Olass* Károly, esküdtek: *Bóné* János, *Alattyáni* János, *Páger* Ferenc és *Srankó* Illés.

— Otelló a gyorsvonaton. Egy bukaresti újság mulatságos történetet beszél el *Lunardi*ról, a budapesti Operaház tenoristájáról. Elmondjuk az esetet úgy, amint a bukaresti újság megírta, természetesen rá hátrítva a felelősséget is. *Lunardi* a mi nap a bukaresti Nemzeti Színházban vendégszerepelt s *Otellót* énekelte. Mivel még az esti vonattal vissza kellett utaznia Budapestre, nem öltözött át az előadás után, le sem mosta a festéket, hanem úgy, amint volt, elhagyta a színházat, hogy a szállójába hajtasson. Intett egy kocsisnak, de amikor ez meglátta a különös ruhája és fekete arcú embert a lovak közé vágott és úgy elvágtatott, mintha kergettek volna. A többi kocsisal is így járt s végre is gyalog ment a szállóba, nagy tömeg bámészkodóval kísérve. A szállóban külön omnibuszt adtak neki, mert a másik már kiment a vasúthoz. Az omnibusz abban a pillanatban ért ki a pályaudvarra, mikor a vonat elindult. Éppen annyi ideje volt *Lunardi*nak, hogy fölugrott rá, de már holmiját nem lehetett föltenni s ezért át sem öltözhett. *Otelló* ruhájában, amely a tenorista tulajdona s fekete képpel tepte meg az utat Budapestig. Egy bukaresti ur, aki megindta a dolgot és tudta azt is, hogy melyik szállóban készült megszállni Budapestben a tenorista, táviratot küldött, amelyben a zanzibári szulán érkezéséről értesítette a szállót. Mikor *Lunardi* kiszállt a kocsiból, az igazgató és az egész személyzet kiment a kapu elé, hogy az exotikus fejdelmet fogadja s jó ideig eltartott, amíg *Lunardi* meg tudta őt győzni arról, hogy kicsoda.

— Szenzáció az *Andrássy-téren*. Az *Andrássy-téren* *Weisz* Hugó fényképező kirakata képezte ma este a sétálók érdeklődésének központját. A kirakataban ugyanis egy csodálatosan szép asszonynak, *Tolnay* Ákos festőművész nevének kitűnően sikerült és művészi kivitelű fényképei láthatók, számos különféle felvételben. *Weisz* Hugó, aki a fényképezésben maga is művész, abból az alkalomból készítette a feltűnést kelő felvételeket, amikor férje, *Tolnay* Ákos a *Weisz* és *Klein* cég helyiségében látható kollektív kiállítását megnyitotta s amikor a művész neje is Aradon időzött.

— A gyoroki kaszinó egyesület folyó hó tizenkettedikén tartotta meg évi rendes közgyűlést, melyen a tiszújítást is megkezdtek. Elnök: *Hunyady* László ev. ref. lelkész, alelnök: *Raskó* Sándor plebános, háznagy: *Koncz* Beró urad. intéző, pénztáros: *Hoffman* Károly,

könyvtáros: *Rezik* Albert tanító, jegyző: *László* Pál ig. tanító. A választmány tagjaivá *Kaufman* Jakab borkereskedő, *Klein* Béla dr., *Kovacs* György körjegyző, *Montia* György jegyző, *Tabajdy* Gyula jegyző és *Grüfner* Gusztáv választaták meg. Este a kaszinó helyiségében *Zombory* Gyula volt keletutazó néprajzi előadó igen érdekes felolvasást tartott „Kelet-ázsia ismerteté” címmel. A szép számban megjelent hallgatóság az előadást nagy tetszéssel fogadta.

— *Holger* Drachmann meghalt. *Kopenhágából* táviratozzák: *Holger* Drachmann, a világhírű dán író és költő ma hatvankét éves korában meghalt. A nagy író először tengerésziskolába járt, azután az orvosi tanulmányokra adta magát, majd pedig a festői pályára lépett. Harminc éves korában kezdte meg irodalmi működését. Egy novellakötete magyar fordításban is megjelent. Mint drámaíró több művel fényes sikereket aratott, különösen az *Eszter*, *Alhibladesz* és a *Hanya* ló Görögország címekkel. Legmagasabban áll mindazonáltal, mint lírikus. Oly költeményeket írt, amelyek nemcsak a dán költészet, de a világirodalom legjobbjai közé tartoznak.

— Rum compositio 1 literhez 20 kr. *Likör* aroma 1 literhez 30 kr. *Vojtek* és *Weisz*nál. 191

TORVÉNYKEZÉS.

§ *Román* kortesek a tábla előtt *Hotorán* *Jakab* dr. világsi ügyvéd, *Jerkusan* János gör. kath. lelkész és *Rossu* György pankotai lakosok izgatási ügye került tárgyalás alá tegnap a királyi tábla előtt. *Popp Csicsó* István pankotai országgyűlési képviselő megválasztása alkalmával a jelölt programbeszéde után lázító szavakat intéztek a választóknak. *Rossu* György ellen terhelő adatként azt is felhozta a vadirat, hogy a népet arra bujtogatta, hogy a csendőroktól vegyék el a fegyvert. „Nincsenek megtöltve a fegyverek” — állítólag ezzel bátorította az atyafiakat. Az első bíróság *Hotorán* öt 3 heti, *Jerkusan* 2 heti, és *Rossu* 2 heti államfogházra ítélte izgatás címén. Felebbesésük folytán tegnap került az ügy a nagyváradi kir. tábla elé. A védelmet *Popp-Csicsó* István dr. látta el. A tárgyaláson *Szentkereszthy* Zsigmond báró elnökölt. Védő kérte a vizsgálat kiegészítését, minthogy pedig hites tolmácsot nem alkalmazott a bíróság, kérte ennek pótlását is. A bíróság így értelemben határozott: elrendelte a hites tolmács alkalmazását, a tárgyalásra pedig újabb határnapot tűz ki.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— *Borkiállítás* Ujszentannán. A *Délvidéki Földművelők Gazdasági Egyesülete Ujszentannán*, az ottani fiókegyesülete közreműködésével folyó évi január hó 28-án helyi *borkiállítással* összekötött vándorgyűlést rendez, amelyen *Wittmann* János egyi. elnök, *Blaskovics* Ferenc egyi. elnökhelyettes, *Dold* István egyi. titkár, *Jausz* Oszkár németi szőlészeti felügyelő szakszerű előadásokat fognak tartani. Előtte való nap a bíráló bizottság működik, hogy a szakos borkóstolón a diákat odaítélhesse. Összesen 35 díj kerül kiosztásra, ezüst- és bronzérmek és oklevelek alakjában. A borkiállítás iránt igen élénk érdeklődés mutatkozik, igen számos bortermelő kisgazda fogja borait a versenyre kiállítani. Tudvalevőleg Ujszentannán igen virágzó a bortermelés. Körülbelül 3000 hold szőlője van a községbeni gazdáknak, melynek alnyomó része az aradi hegylánc: *Magyarád*, *Muszka*, *Pankota*, *Galsa*, *Világos* hársában terül el. Ezen kiállítás a versenyre való fölvezetésen kívül, hivatalos lesz a helyes piacvezetés érdekében fejtetni és különösen a fogyasztók és borkereskedők figyelmének felkeltésére a borkészlet kiterjedtségét előmordítani, a községbeni termelők borpáciát élénkíteni. Az egyesület ez uton is föl hívja a *bortermelőket* és *borkereskedőket* figyelmét a jelentékeny közgazdasági megoldásra s a kiállítás napján szívesen látja megdégül az illetékes körök képviselőit. A bortermelőket szíveskedjenek részvételüket előzőösen *Hell* János fiókegyesületi elnöknek *Ujszentannán* levélben bejelenteni.

Uj-aradi heti gabonavasar.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, január 14.

A mostani időjárás ellen a gazdák nem panaszkodnak, noha nem ártana, ha a vetéseket hó fedné nehogy egy hirtelen erősebb fagy kárt tegyen bennük.

A gabonaüzlet iránzata lanyha.

A mai gabonapiac a román újév folytán gyéren volt látogatva.

Elkelt a mai piacon:

300 mm buza 11.50—80

900 mm. tengeri 5.90—6—

Névleges jegyzés:

Rozs 10.50

Zab 7.40

Árpa 7.20

Az árak koronában 50 kilogrammonként értendők.

Budapesti ár- és értéktözsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, január 14.

Kevés forgalom. Amerika egy és egyenlőcsoddal olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra	12.64—12.65	12.41—12.42
Buza októberre	10.70—10.71	10.63—10.64
Zab áprilisra	8.21—8.22	8.20—8.21
Rozs áprilisra	11.26—11.27	11.20—11.21
Tengeri májusra	6.96—6.97	6.93—6.94

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	839.75
Magyar hitelrészvény	709.25

IDEGENEK ARADON.

— Január 14. —

Fehér Kereszt-szálloda. Haas Antal birtokos M.-Bánhegyes. — Fleischman Jakab tisztviselő Budapest. — Fromovics Sándor birtokos és neje Szabadka. — Jávay Miklós igazgató és családja Fugyivásárhely. — Vészi Viktor igazgató Megyes — Barta Alfréd mérnök N. Enyed — Szalay Izó tisztviselő Déva. — Riegler Sándor építész Szeged. — Kondela Frigyes főfelügyelő és neje Alvinc. — Kocsis József fogalmazó Debrecen. — Levay Péter mérnök és családja Kassa. — Koch Armin kereskedő Nagyszében. — Kun Béla állami hivatalnok Makó — Glück Oszkár vállalkozó Kisbecskerek. — Kuffler Gyula nagykereskedő Bécs. — Szabin Elemér gyárigazgató Grác. — Bartos Fülöp kereskedő Pancsova. — Schamburg Rafael igazgató Teplie. — Baulter Róbert igazgató Teplie. — Schaulich Adolf birtokos Freudenthal. — Kaszab Sándor hivatalnok és neje Nagyzombor. — Hegler Róbert igazgató Lugos. — Beretvás László mérnök Keszthely. — Rubin Pál igazgató Segevár. — Hölterhoff Alfréd kisbirtokos Deita. — Vinkler Istvánné és leányai Déva. — Szabó István lelkész Zombolya. — Linka Béla gazdatiszt és neje Nagybecskerek. — Landau Zeigmond kereskedő Csikszentsimon. — Berger Vilmos utazó Budapest. — Varga Gyula utazó Budapest. — Volltzer Ignác utazó Budapest. — Kovács Mór utazó Budapest. — Szekula Zsiga utazó Budapest. — Magerhof Manó utazó Budapest. — Barta Andor utazó Budapest. — Schvarz Hugó utazó Bécs. — Bonitzer Alfréd utazó Bécs. — Faragó Ede utazó Debrecen.

Központi-szálloda. Putnok Ede birtokos és neje Monor. — Homola Gusztáv törvényszéki bíró Rimaszombat. — Komáromi Zoltán birtokos B. Keresztúr. — Radocsányi Géza birtokos és neje Munkács. — Martics István szőlőbirtokos Magyarád. — Rozványi József magánzó Nagyszalonta. — Herr Henrik magánzó Lavocna. — Deutsch Leó földbérlet Egerszeg. — Mladin György bizt. felügyelő Budapest. — Traján Zoltán ker. orvos Turnszeverin. — Morvay Géza tanár Munkács. — Bosnyák Leó magánzó Losonc. — Forbath Béla festőművész Eperjes. — Láng Sándor utazó Budapest. — Alföldi Dezső utazó Budapest. — Láng József utazó Budapest. — Láng Emil utazó Budapest. — Farkas Sándor utazó Budapest. — Kosán Vince utazó Budapest. — Szántó Lajos utazó Budapest. — Kohn Albert utazó Budapest. — Grünberg Lajos utazó Budapest. — Berger Samu utazó Budapest. — Grósz Lipót utazó Budapest. — Schvarz Henrik utazó Budapest. — Krausz Béla utazó Budapest. — Preisz Ignác utazó

Budapest. — Deutsch Iván utazó Budapest. — Simonyi Jenő utazó Budapest. — Erbler Jenő utazó Budapest. — Novák Árpád utazó Budapest. — Braun Bernát utazó Fiume. — Bing Gusztáv utazó Budapest. — Geiringer Frigyes utazó Budapest. — Waldman József utazó Budapest. — Csukay Lajos utazó Budapest. — Szondy Géza utazó Bécs. — Genendscher Géza utazó Lugos. — Erényi József utazó Budapest. — Erényi Tivadar utazó Budapest. — Witasek Károly utazó Bécs. — Füredi Kornél utazó Bécs. — Grünberger Mór utazó Bécs. — Blau Jakab utazó Bécs. — Grósz Henrik utazó Bécs. — Vass-szálloda. Köves Béla utazó Bécs. — Oestereicher M. utazó Budapest. — Horn Emil utazó Budapest. — Weisz Géza utazó Budapest. — Schönfeld Ignác utazó Bécs. — Hummenkrantz H. utazó Bécs. — Foigl József magánzó Terebes. — Schaller Géza kereskedő Szeged. — Horváth Jenő utazó Budapest. — Zádory Elek utazó Budapest. — Vingeron Ede utazó Budapest. — Schön Armin utazó Szeged. — Rozenbaum Vilmos utazó Szeged.

Nemzeti Színház.

Szerda, 1908. évi január hó 15-én:

C. bérlet.

C₁ bérlet.

A milliárdos kisasszony.

Operette 3 felvonásban. Francia eszme után írta: Lindau Károly. Zenéjét szerze: Strauss J. Fordította: Mérey A.

SZRÉMELYEK:

Stanley Ross Fehér A.	Véry Ákos	Faludi K.
Betsy, leánya Kállai Jolán.	Feigenbaum	Szathmári A.
Povicska Nasa Zalai Margit.	Turteltaub	Lejvei Leo
Bolesláv Horti Sándor.	Harmat Évi	Sz. Rontai B.
Basaréti Honyadi J.	Watson, tanár	Kulcsár L.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Ma szerdán, 1908. január hó 15-én

Műsor:

1. Mikor a gyógyszerész téved.
2. A gummiember.
3. Merénylét egy vonat ellen.
4. Józsi tréfál.
5. A szép Davys.
6. Az automobil mint ágy.
7. Amerikai rendőr.
8. Francia gyarmatok.

Előadás kezdete 5, 6 és fél, 8 és fél órakor. Cukrászda.

Előadás alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik.

NYILTTER.

Limbeck János és fia

első magy. kir. szab. érekeporos-gyára és temetésrendező intézetéből.

Alulírottak fájdalomtól megtört szívvel tudják a forrón szeretett és felejt hetetlen jó édes anya, testvér, anyós, nagyanya, nagynéne és rokon

özv. Pfintner Jenőné

szül. Huszár Anna urnőnek,

f. évi január hó 14-én reggel 7 órakor, életének 62-ik évében, hosszas szenvedés után történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai január hó 15-én d. u. 3 órakor fognak Aulich Lajos utca 15-ik számú házában a róm. kath. szertartás szerint becsontatni és a felelő temetőben örök nyugalomra tételni. Az engesztelő szentmise a boldogult lelki üdvéért január hó 18-án d. e. 9 órakor fog a főt. Miori-átyák szentegyházában az ogek Urának bemutatatni.

Áldás emlékére!

Arad, 1908. évi január hó 14-én.

Matusik Mártonné szül. Pfintner Szidike, Ottovay Józsefné szül. Pfintner Karolin, gyermekei. Matusik Márton, Ottovay József, vejei. özv. Szabó Albertné szül. Huszár Eleonora, Huszár Katalin, testvérei. Szabó István dr., Szabó Ilona, unokaöccse és huga. Matusik Klárka, Matusik Lenke, Ottovay Margitka, unokái.

Pénzének ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

Szőlőoltványok.

Fajtisza riparia portalis alanyon oltott, elsőrendű, duggyökérzetű bor- és csemegefajta 208

fás-oltványokat

bármely mennyiségben szállít

HÁMORY GAZDASÁG

szőlőoltvány-telepe Arad.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál

Deák Ferenc-utca 3. szám alatt.

Telefon 229.

Több mint 25 év óta elismert legolcsóbb bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

divat, kőműv, rövidaru és fehérnemű üzlete

a „kék golyóhoz”

Arad, József főherceg ut II. szám

(Karolina-utca sarkán.)

Nagyon olcsó árban árusítatnak, vásznak, divatszövetek, blous selyem, barchetek, trikó ingek és nadrágok, sapkák, keztük, harisnyák, cipők: gyermek ruhák, női és férfi ingek, nyakkendők, ágyterítők, paplanok, esőernyők, stb. 516

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Uj cipész-üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy

Batthyány-utca 32. szám alatt

egy a mai kor igényeinek megfelelő

cipész-üzletet

nyitottam, hol úgy a rendelések, mint kész munkák a legjobb minőségű anyagból, a legdivatosabban készülnek.

Ugyszintén a javítások pontosan és azonnal készíttetnek.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve, tisztelettel 425

Márton György,

cipész.

APRO HIRÜETÉSEK.

Zollette Moderne

a legjobb és legolcsóbb eredeti francia divatlap füzetenként 1 kor. 20 filléért kapható **Inquez I. és Fia** könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-utca. 201

Kasznáit de jó karban levő

íróasztalok megvételre kerestetnek. Cím a kiadóban.

100 koronát

adok annak a hölgynek, vagy férfinak, ki engem mielőbb gazdasági állásra szerződött. 35 éves, végzett gazdász vagyok. Cím a kiadóhivatalban megtudható. 643

Új könyvek

50-90%-os alkalmi árleszállítással, mely 1908. február 1-ig marad érvényben. Kizárólag jó művek. Árjegyzék ingyen. **Kerpel Izó** könyvkereskedése Arad. 212

Hónapos szoba

két ablakos butorozott, külön bejárattal, gázvilágítással, esetleg kosztal kiadó február 1-re. Szilágyi, Erzsébet-körút 37. 645

Lapkihordó-pár

felvétetik

Az ARADI KÖZLÖNY kiadóhivatalában.

Földes Kelemen

orvosi laboratoriuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomortartalom és bányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és huygkőképződmények, nem szervek váiadékai, torok lepedék, ondó, anyatej és korszóvettani vizsgálatokat mérsékel díjazásért. 271

Kávéháznak

kiadó üzlet!

Arad sz. kir. város központján, **Salacz-utca 3 számú** házban, bérlet lejáratá után, egy 15 méter utcai frontos, végig, ablakkal ellátott nagy díszes üzlet, ahhoz csatolandó konyha, külön nagy zajtalan játékszoba, lakás, éléskamra, pince és olajtestékes díszes tájképes nyári udvar.

modern kávéháznak

bérbeadatik;

átalakítási költségről gondoskodva van

A bérletre előzékeny modern bérlet tarthat igényt, ki ezen bérlettel állandó jövőjét biztosítja, kikékvett egyén előnyben részesül.

Herold Rezső,

háztulajdonos.

DÉLICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szívhat

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY

Jó karban lévő

kisebb pénzszekrény megvételre kerestetik.

242 TELEFON 242

Villanycsengő

javitásokat

villanyvilágítási

bevezetéseket szakszerűen eszközöl 261

Kalmár József

Arad, Salacz-utca 2.

1808 - 1907. szám.

Árverési hirdetmény

Alulírott kiküldött végrehajto az 1881. évi LX. t.cikk 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. járásbírótság 1907. V. 2519/7. számú végzése által

Medgyesi Spar u. Creditgenossenschaft medgyesi cég végrehajto javára, Draser Oszkár és neje aradi lakosok ellen 1085 kor. tőke és járulékaik erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával b rólilag le- és felülfoglalt és 1495 koronára becsült butorok és egyebekből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Ezen árverés a budapesti hitelbank m. szövetkezet 1400 kor., Janisch Lipót 685 kor. Dr. Parecz Béla 74 kor. 28. fill., az arad-csanádi gazd. takarékpénztár 2 0 kor. és Löwy Mór 720 kor. követelése és jár. erejéig is meg fog tartatni.

Mely árverésnek a helyszínén, vagyis Aradon Mikes Kelemen-u. 32 sz. alatt leendő eszközlésére 1908. évi január hó 16-ik napjának d u. 3 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. §-a értelmében a legtöbbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cikk 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1907. évi december hó 26-ik napján.

Györffy Arnold,
bírósigi végrehajto.

649

Értesítés!

Van szerencsém a n. 6. közönség szives tudomására hozni, hogy **Aradon, Salacz-utca 3. sz. a.** egy a mai kor igényeinek mindenben megfelelő

vésnöki műtermet

nyitottam.

Raktáron tartok:

réz-, ruggyanta-bélyegzőket, számozó gépeket, keletbelyegzőket, dombornyomó sajtókat, sablonokat és mindenféle bélyegző-festéket (Durabell-festék minden színben.)

Készíték:

monogramokat, cimereket, egyleti és sport-jelvényeket zászló-szegeket, irás vésést és minden e szakmába vágó munkát 565

jutányo s árak mellett.

Tisztelettel

Schubauer J.

vésnök.

12725 - 1907. tkvi sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az aradi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Sailer Vilmos ügyvéd, mint Jerman Erzsébet kirendelt ügygondnoka b.-csabai lakos mint jelentkező, ugy Mayer E. és fiai szombathelyi, továbbá a saigótarjáni köszénbánya r. t. budapesti és végül Victoria takaré és hitelintézet aradi cég mint csatlakozónak kimondott végrehajtoáknak, Hüke Géza, illetve ennek jogutóda Szekuj Vaszilie eleki lakos végrehajtást szenvedett elleni 1033 kor. 42 fill., 2200 korona, 548 kor. 68 fillér és 600 korona tőkekövetelések és járulékaik iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék területén lévő, Aradmegye Elek községében fekvő, az eleki 1094. számú telekjkvben A. I. 2. sor, 5003/b/1. hrsz. alatt felvett gőzmalom épület és lakházra az árverést 3200 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1908. évi február hó 18 ik (tizennyolc) napjának délelőtti 10 órakor Elek községházánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át, vagyis 320 koronát készpénzben vagy az 1881-ik évi LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított s az 1881. november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Az aradi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Arad, 1908. évi január hó 8 ik napján.

Aknay,

ír. vezéni bíró.

Tápértékben leggazdagabb, Hatásában felülmulhatatlan

a Hajós-féle kellemes ízű

Csukamájolaj.

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.

Ára egy üvegnek 2 korona. 241

Fagydaganatok elmulasztására Fagyviszketegség biztos megszüntetésére

kítűnő hatásu szer a Hajós féle

FAGYBALZSAM.

Egy üvegnek az ára 70 fillér.

Tyúkszem már nincs többé!

Igy kiáltanak ezren meg ezren, akik a Hajós-féle

ANAGALLIN

használják. Ára egy üvegnek utasítással 70 fillér.

Fenyőillat a szobában. Ára 70 fillér.

Ibolya, Gyöngyvírág és Heliotrop szobai'latok, üvegje 70 fillér.

„Never“ amerikai gummikülönlepesség, a képzelhető legjobb óvszer. 6 drb. egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Fenn szerék valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógymartás és gyógyszerészeti laboratoriumban

Arad, Könyves-utca 12. sz. 2. emeleti szobában.

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság, Aradon.

Meghívás

a „Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság, Aradon”

rendkívüli közgyűlésére,

mely Aradon, az aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében, **1908. évi február hó 2-án délelőtt 10 órakor** fog megtartatni.

Napirend:

Az igazgatóság jelentése a részvénykibocsátási művelet befejezéséről, határozathozatal a befolyt összegek hováfordítása felől és indítvány az alapszabályok 6. §-ának módosítása tárgyában.

Jegyzet. Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő letéti helyeken letetemenyendezendők:

Aradon: az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságnál,
Budapesten: az Angol osztrák bank fióktelepénél (V., Fürdő-utca 6.) és
Bécsben: Schoeller és Társa cégnél (I. Wildpretmarkt 10.)

Az igazgatóság.

Tessék üzletemet felkeresni, meg fog győződni arról, hogy ruhaszövet szükségletét nálam

kitűnően veheti meg.

Szörme boák 3 kor., 4.50 kor. és egészen nagy 7 korona.

Igen szép szörme-karmantyuk (muffok) 8.50 kor. darabja. **Jó meleg keztyük 25 krajcár párja**, minden színben. Maradékok blousoknak 1 kor., 1.50 kor. 2 kor. és 3 kor. darabja. Berliner sálók 95 krtól feljebb minden árban.

Készpénz vásárlásnál 5% pénztári engedményt nyujtok!

Kirakataim megtekintését mindenkinek ajánlom, mielőtt szükségletét beszerezné; meggyőződik, miszerint áraim minden versenyt kizárnak.

Szolid, figyelmes és pontos kiszolgálásról előre is biztosítom vevőimet. Számos támogatást kér

12

Kiváló tisztelettel

HOFFMANN SÁNDOR

Arad, színház-épület.

Telefon szám 10.

Telefon szám 10.